

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ**

του

ΜΙΧΑΗΛ ΠΗΛΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού
διπλώματος ειδίκευσης στη Διοίκηση Επιχειρήσεων
με εξειδίκευση στη Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων

Σεπτέμβριος 2014

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα εργατικά ατυχήματα είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί την εργατική νομοθεσία στη χώρα μας εδώ και περίπου έναν αιώνα. Μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα έχει ψηφιστεί σειρά νόμων και έχουν θεσπιστεί διάφοροι κανόνες που βελτίωσαν τις συνθήκες εργασίας και μείωσαν δραστικά τις πιθανότητες πρόκλησης εργατικού ατυχήματος. Το ερώτημα όμως που τίθεται στη συγκεκριμένη μελέτη αφορά στο νομικό καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό και πώς αυτός ο οργανισμός διασφαλίζει την σωματική ακεραιότητα των εργαζομένων του.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η περιγραφή του νομικού πλαισίου βάσει του οποίου ο Στρατός προστατεύει το προσωπικό του από κινδύνους που δυνητικά μπορούν να οδηγήσουν σε εργατικά ατυχήματα καθώς και τι προβλέπεται από το πλαίσιο αυτό στις περιπτώσεις πρόκλησης ατυχήματος. Παράλληλα γίνεται μια σύγκριση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στα εργατικά ατυχήματα εκτός Ενόπλων Δυνάμεων με το υπό εξέταση νομικό καθεστώς που ισχύει στο Στρατό.

Το βασικό εύρημα στο οποίο καταλήγει η διπλωματική εργασία είναι ότι το νομικό καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό βασίζεται ουσιαστικά στις αρχές του εργατικού δικαίου, όπως αυτές καθορίζουν το πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων εκτός Ενόπλων Δυνάμεων.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι για την σύνταξη της παρούσης διπλωματικής εργασίας χρησιμοποιήθηκαν πηγές από τη βιβλιογραφία του εργατικού δικαίου, από έγγραφα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας που αναφέρονται στο υπό μελέτη αντικείμενο, καθώς και από δημοσιεύσεις στο διαδίκτυο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ	3
1.1 Γενικά	3
1.2 Ορισμός Εργατικού Ατυχήματος - Επαγγελματικής Ασθένειας.....	4
1.3 Τα Στοιχεία της Έννοιας του Εργατικού Ατυχήματος.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ	6
2.1 Γενικά	6
2.2 Συνυπαιτιότητα του Μισθωτού	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΙΚΑ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	10
4.1 Αξίωση για Πλήρη Αποζημίωση επί Δόλου του Εργοδότη	10
4.2 Αποζημίωση για Ηθική Βλάβη ή Ψυχική Οδύνη.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΕΠΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ	12
Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	14
6.1 Αντικειμενικός Σκοπός της Πολιτικής Υγιεινής και Ασφάλειας των Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ).....	15
6.2 Ατυχήματα, Συμβάντα, Μη Συμμορφώσεις, Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες στις Ένοπλες Δυνάμεις	15
6.2.1 Σκοπός	15
6.2.2 Πεδίο Εφαρμογής	15

6.2.3 Υπευθυνότητα - Δικαιοδοσία	16
6.2.3.1 Ατυχήματα/Συμβάντα.....	16
6.2.3.2 Διορθωτικές/Προληπτικές Ενέργειες	17
6.2.4 Ορισμοί.....	17
6.2.5 Διαχείριση Ατυχημάτων/Συμβάντων	18
6.2.5.1 Ανταπόκριση στο Ατύχημα/Συμβάν.....	18
6.2.5.2 Διερεύνηση Ατυχήματος/Συμβάντος.....	18
6.3 Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ	
ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ	
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	29
7.1 Διαδικασίες Διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) με Αντικείμενο Εξέτασης την Απώλεια Υγείας (Θάνατος – Τραυματισμός – Πάθηση) Προσωπικού των Ε.Δ.	30
7.2 Διαδικασίες Διενέργειας Απλής Διοικητικής Εξέτασης (ΑΔΕ) με Αντικείμενο Εξέτασης Απλό Τραυματισμό Προσωπικού των Ε.Δ.	33
7.3 Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ.....	34
8.1 Μελέτη Περίπτωσης 1	34
8.1.1 Περιγραφή	34
8.1.2 Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα.....	42
8.2 Μελέτη Περίπτωσης 2.....	43
8.2.1 Περιγραφή	43
8.2.2 Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα.....	46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

1. Κατηγοριοποίηση Ατυχήματος/Συμβάντος.....	22

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1. Φάσεις Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος	19

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΙΒΛΙΟ

Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, (2013), Διοικητικές – Δικαστικές Εξετάσεις

Ζερδελής, Δ. (2011), Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις

Ληξουριώτης, Ι. (2011), Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις

Τζιώρας, Ι. (2012), Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, (2007), Σύστημα Υγιεινής και Ασφάλειας

2. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Iefimerida.gr, «Αποζημίωση 580.000 ευρώ στην οικογένεια του πιλότου του Σινούκ που έπεσε στο Άγιο Όρος», 03 Ιανουαρίου 2013

Available at: <http://www.iefimerida.gr/news/84209/αποζημίωση-580000-στην-οικογένεια-του-πιλότου-του-σινούκ-που-έπεσε-στο-άγιο-όρος> (14 Αυγούστου 2014)

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, «Αστική ευθύνη Δημοσίου. Πτώση ελικοπτέρου τύπου CHINOOK CH-47D στη θαλάσσια περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής στις 11-9-2004»

Available at: <http://www.dprotodikeio-ath.gr/apofaseis.aspx?a=685> (01 Μαρτίου 2014)

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, «Αστική ευθύνη Δημοσίου. Πτώση ελικοπτέρου τύπου CHINOOK CH-47D στη θαλάσσια περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής στις 11-9-2004»

Available at: <http://www.dprotodikeio-ath.gr/apofaseis.aspx?a=1125> (02 Μαρτίου 2014)

Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά, «Αστική ευθύνη Δημοσίου – Θανάτωση λόγω πτώσης ελικοπτέρου στη θάλασσα - Αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ πτώσης ελικοπτέρου και θανάτου με φερόμενες παραλείψεις εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου», 12 Μαρτίου 2012

Available at: <http://www.dprotodikeio-pei.gr/peir/news.jsp?new=264> (01 Μαρτίου 2014)

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας, «Νομοθέτημα»

Available at: http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?cat_id=2202&item_id=2122 (03 Μαρτίου 2014)

Ισοκράτης, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών, «ΤρΔΕφΑθ 5/2009»

Available at: http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomologia/tdea5_09.htm (01 Μαρτίου 2014)

Τα Ανήλια, «Μνήμες από την τραγωδία του Σινούκ», 09 Νοεμβρίου 2011

Available at: http://ta-anilia.blogspot.gr/2011/09/blog-post_9645.html (14 Αυγούστου 2014)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην σύγχρονη εποχή η ποιότητα του εργασιακού περιβάλλοντος αποτελεί ζωτικό παράγοντα για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων. Παρά τις συνεχείς προσπάθειες όλων των εμπλεκόμενων φορέων, σε νομικό και επιχειρηματικό επίπεδο, για τη μείωση των ατυχημάτων στην εργασία, η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας, η διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση σε καταναλωτικά αγαθά και οι αυξανόμενοι ρυθμοί της ζωής έχουν συμβάλει αποφασιστικά στην δημιουργία εργασιακών χώρων εντός των οποίων η συνεχής λειτουργία μηχανημάτων, ο θόρυβος, η ταχύτητα εργασίας και πολλοί άλλοι παράγοντες αυξάνουν κατακόρυφα τις πιθανότητες εκδήλωσης εργατικού ατυχήματος.

Για τη πρόληψη και αντιμετώπιση των εργατικών ατυχημάτων κράτη και διεθνείς οργανισμοί έχουν θεσπίσει νόμους ή κανόνες, οι οποίοι διέπουν πλέον κάθε επαγγελματική δραστηριότητα σε όλες τις ευνομούμενες χώρες του κόσμου. Αυτοί οι νόμοι – κανόνες συνεχώς εξελίσσονται και βελτιώνονται, προκειμένου να καλύψουν κάθε είδους επαγγελματική δραστηριότητα. Στην Ελλάδα, ήδη από το 1915 έχει οριστεί δια νόμου (Ν. 551/1915) η έννοια του εργατικού ατυχήματος και έκτοτε το νομικό καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης των ατυχημάτων του Έλληνα εργαζομένου συμπληρώνεται με νέους νόμους ή κανόνες, που σταδιακά περιορίζουν τις πιθανότητες εκδήλωσης εργατικού ατυχήματος ή προστατεύουν την επαγγελματική και ηθική υπόσταση του παθόντος σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος.

Το περιβάλλον εργασίας του Στρατού, λόγω αποστολής, σύνθεσης και υλικού, παρουσιάζει υψηλό βαθμό επικινδυνότητας. Αν σε αυτό το δεδομένο προσθέσουμε και το γεγονός ότι το βασικό συστατικό ενός ισχυρού και αποτελεσματικού στρατού είναι το προσωπικό του, θα πρέπει να αναλογιστούμε πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη ενός πλαισίου νόμων και κανόνων που να προστατεύουν από το κίνδυνο εργατικού ατυχήματος, το καθημερινά ασκούμενο προσωπικό του.

Σκοπός λοιπόν αυτής της μελέτης είναι να περιγράψουμε το νομικό καθεστώς με το οποίο ο Στρατός εξασφαλίζει την πρόληψη και αντιμετώπιση των εργατικών ατυχημάτων στις τάξεις του. Ταυτόχρονα θα εξετάσουμε και το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στη χώρα μας για τις περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων στους επαγγελματικούς κλάδους εκτός Ενόπλων Δυνάμεων, θα επιχειρήσουμε μία σύγκριση των δύο αυτών νομικών πλαισίων και θα προβούμε στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού η παρούσα εργασία χωρίζεται σε **δύο μέρη**. Στο πρώτο μέρος περιγράφεται το νομικό πλαίσιο που ισχύει για τα εργατικά ατυχήματα με βάση την Ελληνική εργατική νομοθεσία ενώ στο δεύτερο μέρος αναλύεται το καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** ορίζεται το εργατικό ατύχημα και αναλύονται τα στοιχεία που συνθέτουν την έννοιά του.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** περιγράφεται η αστική ευθύνη του εργοδότη σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος αλλά ταυτόχρονα παραθέεται και η περίπτωση ενδεχόμενης συνυπαιτιότητας του μισθωτού.

Το **τρίτο κεφάλαιο** αναφέρεται στην περίπτωση μισθωτών που είναι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ και πώς αυτοί αποζημιώνονται ως παθόντες από εργατικό ατύχημα.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** γίνεται αναφορά στα είδη των αποζημιώσεων που δικαιούται ο παθών μισθωτός από εργατικό ατύχημα.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** περιγράφονται οι υποχρεώσεις του εργοδότη επί εργατικού ατυχήματος, πέραν όμως της υποχρέωσης προς αποζημίωση.

Το **έκτο κεφάλαιο** είναι αφιερωμένο στους κανόνες που έχει θεσπίσει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, με γνώμονα τα διεθνή και εθνικά πρότυπα, προκειμένου να δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον για τους όλους τους εργαζόμενους που υπάγονται σε αυτό και να αντιμετωπίσει ενδεχόμενες περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων στους κόλπους των Ενόπλων Δυνάμεων, με απώτερο σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας.

Στο **έβδομο κεφάλαιο** εξετάζονται οι διαδικασίες που ακολουθούνται στο Στρατό σε περίπτωση εκδήλωσης εργατικού ατυχήματος. Συγκεκριμένα περιγράφονται οι ενέργειες που εκτελούνται προκειμένου να διαπιστωθεί η σχέση παθόντα – υπηρεσίας και να εντοπιστούν ενδεχόμενες ευθύνες εμπλεκομένων που επισύρουν πειθαρχικό έλεγχο ή ποινική δίωξη.

Το **όγδοο κεφάλαιο** μελετά την περίπτωση της αστικής ευθύνης του Δημοσίου από εργατικό ατύχημα στο Στρατό και παρατίθενται για ανάλυση, δύο πραγματικά περιστατικά θανάτου στρατιωτικών, για τα οποία οι οικογένειές τους προσέφυγαν στη Δικαιοσύνη, αξιώνοντας αποζημίωση από το Δημόσιο.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ

1.1. Γενικά

Ο μισθωτός κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της εργασίας ή επ' ευκαιρία αυτής, μπορεί να υποστεί ατύχημα, στον τόπο παροχής εργασίας ή και εκτός αυτού, ή ασθένεια που μπορεί να εκδηλωθεί από αίτια που συνδέονται, είτε με την ίδια την παρεχόμενη εργασία, είτε από εξωγενείς προς τη συγκεκριμένη εργασία λόγους, με αποτέλεσμα την βλάβη της υγείας του ή ακόμα και τον θάνατό του.

Το περιστατικό που χαρακτηρίζεται ως «εργατικό ατύχημα» ή «επαγγελματική ασθένεια», συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την παροχή εργασίας και είναι δυνατόν να οφείλεται είτε σε πταίσμα του εργοδότη (ή των προστιθέντων από αυτόν προσώπων), είτε σε πταίσμα του ίδιου του μισθωτού, είτε σε πταίσμα τρίτου προσώπου σχετικού ή άσχετου προς την εκτέλεση της εργασίας ή το εργασιακό περιβάλλον. Δεν αποκλείεται όμως και η συνυπαιτιότητα κατά την πρόκληση ατυχήματος, τόσο του εργοδότη όσο και του μισθωτού ή/και τρίτου προσώπου σχετικού ή άσχετου προς την παροχή της εργασίας. Υπάρχει επίσης και η περίπτωση της πρόκλησης ατυχήματος συνεπεία τυχαίου περιστατικού ή ανωτέρας βίας. Επιπρόσθετα το ατύχημα μπορεί να είναι αποτέλεσμα παραλείψεων του εργοδότη σε θέματα μέτρων ασφαλείας στον εργασιακό χώρο, όπως αυτά επιτάσσονται από τους κανόνες δικαίου, αλλά ενδεχομένως και αποτέλεσμα παραλείψεων που δεν συνδέονται με συγκεκριμένες νομικές διατάξεις, προκύπτουν όμως από τη γενικότερη εργοδοτική υποχρέωση πρόνοιας.

Έχοντας λοιπόν υπόψη τις παραπάνω περιπτώσεις, σύμφωνα με τα άρθρα 914 και 922 του Αστικού Κώδικα, η θεμελίωση υπαιτιότητας του εργοδότη ή των προστιθέντων από αυτόν αντίστοιχα θα τους υποχρέωνε να αποκαταστήσουν τις ζημιές που υπέστη ο παθών από εργατικό ατύχημα και μόνο τότε. Εάν το ατύχημα οφειλόταν σε υπαιτιότητα τρίτου, ο παθών μισθωτός θα έπρεπε να στραφεί κατ' αυτού, ενώ αν ο παθών είναι αποκλειστικός υπαίτιος του ατυχήματος, ο ίδιος δε θα μπορούσε να τύχει αποζημίωσης. Σε περίπτωση συνυπαιτιότητας του παθόντος μισθωτού στο εργατικό

ατύχημα, η αξίωσή του για αποζημίωση θα μειωνόταν ανάλογα, σύμφωνα με τη γενική διάταξη του άρθρου 300 ΑΚ.

Είναι προφανές ότι ο παθών μισθωτός θα έπρεπε να εμπλακεί σε ένα δύσκολο δικαστικό αγώνα για να μπορέσει να αποδείξει την υπαιτιότητα του εργοδότη ή τρίτου προσώπου και να διεκδικήσει αποζημίωση. Για να αντιμετωπιστεί λοιπόν αυτό το ζήτημα ο νομοθέτης, στην περίπτωση του «εργατικού ατυχήματος», «αντικειμενοποίησε» την εργοδοτική ευθύνη και θέσπισε την αποζημιωτική αξίωση του παθόντος μισθωτού κατά του εργοδότη, ανεξάρτητα από το πταίσμα (δόλο ή αμέλεια) αυτού. Ο νόμος 551/1915 και το ΒΔ 24.7/25.8.1920, που τον συμπλήρωσε και τον κωδικοποίησε, ρυθμίζουν το ζήτημα της αποζημίωσης του μισθωτού λόγω «εργατικού ατυχήματος» με βάση την «αντικειμενική ευθύνη» του εργοδότη (ανεξαρτητως πταίσματος). Το ζήτημα του εργατικού ατυχήματος δεν απασχόλησε βέβαια μόνο τον Έλληνα νομοθέτη αλλά η πλειοψηφία των κρατών και οι οργανισμοί της διεθνούς κοινωνίας έχουν θεσπίσει κανόνες που διευθετούν διενέξεις που προκύπτουν από αυτό (Ληξουριώτης (2011)).

1.2 Ορισμός Εργατικού Ατυχήματος – Επαγγελματικής Ασθένειας

Σύμφωνα με το Ν. 551/1915, «εργατικό ατύχημα» είναι ένα βίαιο και αιφνίδιο συμβάν που πλήττει τον συνδεδεμένο με τον εργοδότη του με σχέση εξαρτημένης εργασίας, μισθωτό (εργάτη ή υπάλληλο), κατά τη διάρκεια της εργασίας του ή εξ' αφορμής αυτής και έχει ως συνέπεια την ανικανότητά του για εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων ημερών ή ακόμη και την απώλεια της ζωής του, εφόσον όμως το συμβάν αυτό δεν προκλήθηκε με πρόθεση του παθόντα. Δηλαδή τρία είναι τα βασικά στοιχεία που θεμελιώνουν το «εργατικό ατύχημα»:

- α. Η πρόκλησή του από βίαιο συμβάν.
- β. Η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ βίαιου συμβάντος και παρεχόμενης εργασίας.
- γ. Η πρόκληση στο μισθωτό ανικανότητας για εργασία ή θανάτου (Ληξουριώτης (2011)).

Ως «επαγγελματική ασθένεια» νοείται η νοσηρή κατάσταση που δημιουργείται στον οργανισμό, από τη βλαβερή επίδραση του μισθωτού, π.χ. η οξεία ή χρόνια δηλητηρίαση από βλαβερές ουσίες (άνθρακα, μόλυβδο, κ.τ.λ) (Τζιώνας (2012)).

1.3 Τα Στοιχεία της Έννοιας του Εργατικού Ατυχήματος

α. Βίαιο Συμβάν

Ως «βίαιο συμβάν» χαρακτηρίζεται μία αιφνίδια βίαιη επενέργεια επί του μισθωτού, που προκαλείται από αίτιο ξένο προς τον οργανισμό αυτού και άσχετο προς τη βαθμιαία εξασθένηση ή φθορά που μπορεί να προκαλεί η φύση και το είδος της εργασίας. Το βίαιο αυτό συμβάν έχει ως αποτέλεσμα την ανικανότητα προς εργασία ή ακόμα και το θάνατο του μισθωτού. Βίαιο συμβάν θεωρούνται και οι συνέπειες στο σώμα ή την υγεία του μισθωτού που προκλήθηκαν από την εργατική διαβίωσή του υπό ασυνήθιστες ή έκτακτες ή ανθυγιεινές συνθήκες (επαγγελματική ασθένεια) (Ληξουριώτης (2011)). Έτσι, κρίθηκε ότι ο θάνατος που επέρχεται από συγκοπή καρδιάς δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα, εφόσον ο μισθωτός εργαζόταν υπό ομαλές και κανονικές συνθήκες. Αντίθετα, όταν η καρδιακή προσβολή επέρχεται συνεπεία υπερβολικής προσπάθειας, κουραστικής ή εξαντλητικής εργασίας ή παραλείψεων του εργοδότη σε θέματα υγιεινής και ασφαλείας της εργασίας, θεωρείται ότι συνιστά εργατικό ατύχημα (Τζιώρας (2012)).

β. Υπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ βίαιου συμβάντος και εργασίας

Για να χαρακτηριστεί ένα ατύχημα ως εργατικό, πρέπει να υπάρχει παροχή εξαρτημένης εργασίας. Ο νόμος εκλαμβάνει ως εργατικό ατύχημα μόνο εκείνο που συμβαίνει «κατά την εκτέλεση της εργασίας» ή «εξ' αφορμής αυτής» (Τζιώρας (2012)). «Κατά την εκτέλεση της εργασίας» είναι το ατύχημα που προκύπτει ως ευθεία και άμεση συνέπεια της εργασίας (Τζιώρας (2012)), στο συμφωνημένο τόπο εργασίας και κατά το χρόνο απασχόλησης του μισθωτού (Ληξουριώτης (2011)), π.χ. τραυματισμός από χρησιμοποιούμενο εργαλείο, πτώση οικοδόμου από ικρίωμα οικοδομής κ.τ.λ. Στην προκειμένη περίπτωση το ατύχημα συνδέεται στενά με την εκτέλεση της εργασίας και επέρχεται κατά τη διάρκεια αυτής (Τζιώρας (2012)). «Εξ' αφορμής της εργασίας» σημαίνει ότι το εργατικό ατύχημα μπορεί να υπάρξει και εκτός χρόνου και τόπου εργασίας όταν το βίαιο συμβάν συνδέεται με αυτήν (Ληξουριώτης (2011)). Δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση το ατύχημα δεν εμφανίζεται ως ευθεία και άμεση συνέπεια της εργασίας, διατηρείται όμως η σχέση αιτίου – αποτελέσματος μεταξύ ατυχήματος και εργασίας, με την έννοια ότι η εργασία ήταν η αφορμή για να εκτεθεί ο εργαζόμενος στις επιδράσεις του γεγονότος του παραγωγικού της βίαιης σε βάρος του βλάβης (Τζιώρας (2012)). Το εργατικό ατύχημα μπορεί να επέλθει πριν, κατά ή και μετά την

εκτέλεση της εργασίας, οπωσδήποτε όμως με αφορμή αυτή, έτσι ώστε το εξωτερικό αίτιο που το προκάλεσε να αποτελεί την αιτία της βλάβης της υγείας ή του θανάτου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εργατικού ατυχήματος που ανήκει στην κατηγορία αυτή είναι αυτό που επέρχεται κατά τη μετάβαση του μισθωτού από την οικία του στην εργασία του και κατά την επιστροφή του (Ληξουριώτης (2011)). Νοείται βέβαια, ότι δικαιολογημένη παρέκκλιση από τη συνήθη διαδρομή ή χρήση διαφορετικού μεταφορικού μέσου από τον εργαζόμενο, δεν διακόπτει τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ εργασίας και ατυχήματος. Αντίθετα ο αναφερόμενος αιτιώδης σύνδεσμος εκλείπει στην περίπτωση ατυχήματος του μισθωτού λόγω της διακοπής της διαδρομής του από τον τόπο εργασίας στην οικία του π.χ. για να κάνει θαλάσσιο λουτρό κατά τη διάρκεια του οποίου πνίγεται. Ομοίως, η σωματική βλάβη που επέρχεται από απόπειρα αυτοκτονίας, δεν δύναται να θεωρηθεί καταρχήν ως εργατικό ατύχημα, διότι λείπει ο αιτιώδης σύνδεσμος βιαίου συμβάντος – εργασίας, αφού η πράξη αυτή δεν προέρχεται από την εργασία, αλλά ούτε με αφορμή αυτήν. Υπάρχει όμως το ενδεχόμενο η αυτοκτονία να θεωρηθεί ως εργατικό ατύχημα, όταν οφείλεται σε ψυχικό κλονισμό του ατόχου εξαιτίας της εργασίας ή με αφορμή αυτήν ή συνεπεία επιδείνωσης ασθένειας του που προϋπήρχε κ.τ.λ.(Τζιώρας (2012)).

γ. Πρόκληση στο μισθωτό ανικανότητας για εργασία ή θανάτου

Ο νόμος διαβαθμίζει από πλευράς σοβαρότητας την ανικανότητα με κριτήριο τον πρόσκαιρο ή τον διαρκή χαρακτήρα αυτής. Συγκεκριμένα υπάρχουν οι παρακάτω τέσσερις περιπτώσεις ανικανότητας:

- Μερική πρόσκαιρη ανικανότητα
- Πλήρης πρόσκαιρη ανικανότητα
- Μερική διαρκής ανικανότητα
- Πλήρης διαρκής ανικανότητα (Ληξουριώτης (2011)).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

2.1. Γενικά

Το ατύχημα και η επαγγελματική ασθένεια που εξομοιώνεται προς αυτό, έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εργατική νομοθεσία, την κοινωνική ασφάλιση και κυρίως την αστική ευθύνη του εργοδότη (Τζιώρας (2012)).

Ειδικότερα, ο Ν.551/1915 προβλέπει αποζημίωση, που στηρίζεται στην «αντικειμενική ευθύνη» του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν (922 ΑΚ), δηλαδή ο εργοδότης έχει την υποχρέωση να καταβάλει την αποζημίωση που ορίζει ο νόμος αυτός, ανεξάρτητα από τυχόν πταίσμα του ιδίου ή των προστηθέντων. Ωστόσο το βίαιο συμβάν που αποτελεί τον πυρήνα του εργατικού ατυχήματος, ενδέχεται να είναι και ένα απλό φυσικό γεγονός, άσχετο με οποιαδήποτε ανθρώπινη συμπεριφορά. Στην περίπτωση αυτή το εργατικό ατύχημα δεν είναι νομικά αναγκαίο να έχει το χαρακτήρα αδικήματος κατά την έννοια των άρθρων 26 και 914 ΑΚ (Ληξουριώτης (2011)).

Σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος η οφειλόμενη από τον εργοδότη αποζημίωση είναι ανάλογη με την έκταση και τη διάρκεια της ανικανότητας του παθόντος εργαζομένου (Τζιώρας (2012)) και ορίζεται από το νόμο ως εξής:

α. Πλήρης διαρκής ανικανότητα (εφόσον η ανικανότητα διαρκεί πέραν των δύο ετών): Εφάπαξ αποζημίωση 6 ετών, που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 350.000 δραχμών, εάν δε το σύνολο των μισθών υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο, προστίθεται στο ποσό αυτό το ένα τέταρτο αυτής της υπέρβασης.

β. Μερική διαρκής ανικανότητα: Το εξαπλάσιο του ποσού κατά το οποίο ελαττώθηκε ή δύναται να ελαττωθεί το ετήσιο εισόδημα του μισθωτού.

γ. Πλήρης πρόσκαιρη ανικανότητα (που δεν παρατείνεται πέραν των δύο ετών): Η αποζημίωση είναι επίσης ημερήσια, ισούται δε με τη ήμισυ της ελάττωσης του μισθού που υφίσταται ή μπορεί να υποστεί ο παθών κατά την ημέρα του ατυχήματος. Μετά την παρέλευση των δύο ετών η ανικανότητα θεωρείται ως διαρκής και το ποσό που καταβλήθηκε λόγω πρόσκαιρης ανικανότητας εκπίπτει από το ποσό που πρέπει να καταβληθεί για διαρκή μερική ανικανότητα.

δ. Θάνατος: Εφάπαξ αποζημίωση ίση με τους μισθούς 5 ετών, που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 350.000 δραχμών, εάν δε το σύνολο των μισθών υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο, προστίθεται στο ποσό αυτό το ένα τέταρτο αυτής της υπέρβασης (ΚΥΑ 12406/1998). Επιπλέον, σε περίπτωση θανάτου, ο υπόχρεος αποζημίωσης οφείλει να καταβάλει και τα ιατρικά και φαρμακευτικά έξοδα και τα τυχόν έξοδα νοσηλείας, καθώς και τα έξοδα κηδείας σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 551/1915 (Ληξουριώτης (2011)).

Παρότι ακόμη και η αποκλειστική αμέλεια του παθόντος μισθωτού, δεν αναιρεί την ύπαρξη «εργατικού ατυχήματος» (Ληξουριώτης (2011)), η ευθύνη του εργοδότη αποκλείεται εάν αποδειχθεί ότι το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του μισθωτού (Τζιώρας (2012)).

2.2. Συνυπαιτιότητα του Μισθωτού

Ένσταση συνυπαιτιότητας μπορεί να προβληθεί από τον εργοδότη τόσο στην περίπτωση αποζημίωσης που στηρίζεται στην αντικειμενική ευθύνη του Ν. 551/1915, όσο και στην περίπτωση της αγωγής ή της αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του κοινού αστικού δικαίου. Στην πρώτη περίπτωση εφαρμόζεται η ειδική διάταξη του άρθρου 16 παρ. 4 του Ν. 551/1915 που ορίζει ότι εάν ο υπόχρεος αποζημίωσης αποδείξει πως το ατύχημα προήλθε από αμέλεια του παθόντος, ο δικαστής έχει το δικαίωμα να μειώσει, κατά την κρίση του, το ποσό της οφειλόμενης αποζημίωσης, όχι όμως κάτω από το μισό αυτής. Αμέλεια του παθόντος μισθωτού υφίσταται, κατά την ίδια διάταξη, μόνο εφόσον ο ίδιος αδικαιολόγητα είχε παραβεί διατάξεις νόμων ή κανονισμών σχετικών με τους όρους ασφάλειας της εργασίας, ενώ η ένσταση συνυπαιτιότητας δεν επιτρέπεται να προβληθεί από εργοδότη που προκάλεσε με δόλο το ατύχημα ή ευθύνεται κατά την ειδική αμέλεια του πρώτου εδαφίου του παραπάνω άρθρου. Η μείωση πάντως της αποζημίωσης είναι δυνητική για το δικαστήριο.

Συντρέχουσα ευθύνη τρίτου: Η διάταξη του άρθρου 16 εδ. γ' του Ν. 551/1915 ορίζει ρητώς ότι σε περίπτωση που επιλεγεί η αποζημίωση του νόμου αυτού, τα δικαιούχα πρόσωπα διατηρούν την κατά το κοινό αστικό δίκαιο αξίωση εναντίον του υπαίτιου για το ατύχημα, εάν αυτό είναι διαφορετικό από τον εργοδότη.

Παραγραφή αξίωσης: Η αξίωση αποζημίωσης του Ν. 551/1915 παραγράφεται, σύμφωνα με το άρθρο 17 αυτού, μετά παρέλευσης τριών ετών από το ατύχημα, με την προϋπόθεση όμως ότι ο εργοδότης έχει βεβαιώσει το περιστατικό εγγράφως και ενόρκως εντός 15 ημερών από την τέλεσή του, όπως επιτάσσει το άρθρο 10 του ίδιου νόμου. Εφόσον δεν έχει τηρηθεί η υποχρέωση αυτή, δεν ισχύει η παραπάνω παραγραφή των τριών ετών, αλλά η παραγραφή του κοινού δικαίου.

Δικαιούχοι της αποζημίωσης σε περίπτωση θανάτου του μισθωτού: Σε περίπτωση θανάτου εργαζομένου από εργατικό ατύχημα εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 928 και 930 ΑΚ, σε συνδυασμό με την διάταξη του άρθρου 6 του Ν. 551/1915 και τις σχετικές περί υπόχρεων διατροφής από το νόμο του οικογενειακού δικαίου διατάξεις, για τον προσδιορισμό των δικαιούχων της αποζημίωσης (Ληξουριώτης (2011)).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΙΚΑ

Η σημασία της ειδικής ευθύνης του εργοδότη, όπως αναφέρεται στο Ν. 551/1915, καθώς και της ευθύνης του σύμφωνα με το κοινό δίκαιο, είναι πλέον περιορισμένη, λόγω της νομοθεσίας του ΙΚΑ (Α.Ν. 1846/1951). Ο Ν. 551/1915 ισχύει χωρίς περιορισμούς μόνο όταν ο ζημιωθείς από εργατικό ατύχημα μισθωτός δεν υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ αλλά άλλου φορέα κοινωνικής ασφάλισης. Όταν ο παθών εργαζόμενος υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ, ο εργοδότης απαλλάσσεται από την ευθύνη αποζημίωσης του εργαζομένου, είτε αυτή βασίζεται στο Ν. 551/1915, είτε στο κοινό δίκαιο (άρθρο 34 παρ. 2, 60 παρ. 3 Α.Ν. 1846/1951) (Ζερδελής (2011)), αλλά στην τελευταία περίπτωση μόνο εάν το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα του ή των προστηθέντων από αυτόν όχι όμως και εάν οφείλεται σε δόλο ή στην ειδική αμέλεια του άρθρου 16 Ν. 551/1915 (Ληξουριώτης (2011)). Συνεπώς, όταν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων, αλλά και όταν έγινε σε επιχείρηση ή εργασία στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυρόνων νόμων, διαταγμάτων και κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων σε αυτές (ειδική αμέλεια του άρθρου 16 Ν. 551/1915) (Ληξουριώτης (2011)), υφίσταται ευθύνη του εργοδότη, ο οποίος υποχρεούται να καταβάλει στον παθόντα τη διαφορά ανάμεσα στις παροχές του ΙΚΑ και το ποσό της αποζημίωσης κατά το κοινό δίκαιο, ενώ συγχρόνως υποχρεούται να καταβάλει στο ΙΚΑ τη δαπάνη των παροχών (άρθρο 34 παρ. 2 Α.Ν. 1846/1951) (Ζερδελής (2011)).

Η απαλλαγή του εργοδότη εκτείνεται και στις περιπτώσεις που το ατύχημα επήλθε από τη μη τήρηση εκ μέρους του εργοδότη όρων που επιβάλλονται μόνο από την κοινή αντίληψη, τη γενική υποχρέωση πρόνοιας και την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, χωρίς να προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου. Επίσης εκτείνεται και στην περίπτωση που από το εργατικό ατύχημα προκλήθηκε ο θάνατος του εργαζομένου, οπότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από οποιαδήποτε υποχρέωση αποζημίωσης των καθολικών διαδόχων του, με την επιφύλαξη όμως της τυχόν αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης (Ληξουριώτης (2011)).

Η απαλλαγή ισχύει επίσης και για τα προστηθέντα από τον εργοδότη πρόσωπα, όταν το ατύχημα προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη των προσώπων αυτών. Αντίθετα η απαλλαγή από την ευθύνη αποκατάστασης της περιουσιακής ζημίας δεν καλύπτει κάθε «τρίτο» πρόσωπο υπαίτιο του εργατικού ατυχήματος, δηλαδή πρόσωπο άλλο από τον εργοδότη και τους προστηθέντες από αυτόν, εναντίον του οποίου ο παθών

μισθωτός διατηρεί το δικαίωμα αποζημίωσης σύμφωνα με το κοινό δίκαιο (Ζερδελής (2011)).

Οι προβλεπόμενες από το ΙΚΑ προς τον παθόντα μισθωτό παροχές (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επίδομα ασθενείας, σύνταξη αναπηρίας), χορηγούνται σε αυτόν δίχως να απαιτείται κάποιος ελάχιστος χρόνος απασχόλησης (άρθρα 8 παρ. 1 και 34 παρ. 1 Α.Ν. 1846/1951).

Σε περίπτωση θανάτωσης εργαζομένου ασφαλισμένου στο ΙΚΑ, η αξίωση των δικαιούχων μελών της οικογένειάς του από το άρθρο 928 ΑΚ κατά του υπόχρεου, βάσει του άρθρου 18 Ν. 1654/1986, μεταβιβάζεται από 24.11.1986 και εφεξής, αυτοδικαίως στο ΙΚΑ από γεννέσεως της αξίωσης (Ληξουριώτης (2011)).

Δεδομένου ότι, με το άρθρο 3 του Ν. 1305/1983, η ασφάλιση στο ΙΚΑ επεκτάθηκε σε όλη τη χώρα, η πρακτική εφαρμογή του Ν. 551/1915 και των διατάξεων του κοινού δικαίου για την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας του μισθωτού που υπέστη εργατικό ατύχημα, έχει περιοριστεί μόνο στις περιπτώσεις των εργαζομένων που υπάγονται στην ασφάλιση άλλων ασφαλιστικών ταμείων καθώς και στην πολύ σπάνια περίπτωση που το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη (Ζερδελής (2011)).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

4.1 Αξίωση για Πλήρη Αποζημίωση επί Δόλου του Εργοδότη

Εφόσον το ατύχημα αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστεθέντων από αυτόν προσώπων ή όταν πρόκειται για ατύχημα που συνέβη σε εργασία ή επιχείρηση στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις των ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων και κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με τη μη τήρηση των διατάξεων τούτων, οι παθόντες μισθωτοί έχουν δικαίωμα να εγείρουν αγωγή του κοινού δικαίου και να αξιώσουν, βάσει των άρθρων 16 Ν. 551/1915 και 297, 298 και 914 ΑΚ, την πλήρη αποζημίωση και να μην αρκεστούν στην περιορισμένη αποζημίωση του Ν. 551/1915 (Ληξουριώτης (2011)).

4.2 Αποζημίωση για Ηθική Βλάβη ή Ψυχική Οδύνη

Η απαλλαγή του εργοδότη από την ευθύνη προς αποζημίωση καλύπτει αποκλειστικά και μόνο την ευθύνη προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που υπέστη ο εργαζόμενος από το εργατικό ατύχημα και δεν εκτείνεται και σε αξιώσεις που αφορούν χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος ή, σε περίπτωση θανάτου αυτού, λόγω ψυχικής οδύνης των μελών της οικογένειάς του. Καμία παροχή χορηγούμενη από το ΙΚΑ δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό των αξιώσεων που δεν στοχεύουν στην αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας του εργαζομένου αλλά της ηθικής βλάβης που προξένησε σε αυτόν το εργατικό ατύχημα. Δηλαδή, ο εργαζόμενος ή, σε περίπτωση θανάτου του, τα μέλη της οικογένειάς του, διατηρούν κατά του εργοδότη και των προστηθέντων από αυτόν προσώπων αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης (ΑΚ 932), με την προϋπόθεση ότι το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων οργάνων του. Η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση θεμελιώνεται με την συνδρομή οποιασδήποτε αμέλειας του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων, χωρίς την απαίτηση να συντρέχει η ειδική αμέλεια που ορίζεται στο άρθρο 16 παρ. 1 του Ν. 551/1915, δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος νόμος θεσπίζει αποζημίωση μόνο για περιουσιακή ζημία και όχι χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, για την οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου (Ζερδελής (2011)).

Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί συνυπαιτιότητας του θύματος μισθωτού. Στην περίπτωση αυτή κατά τον καθορισμό από το δικαστή της κατά το άρθρο 932 ΑΚ εύλογης χρηματικής ικανοποίησης, δεν εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 4 του Ν. 551/1915, κατά την οποία το συντρέχον πταίσμα του παθόντος μισθωτού αντιτάσσεται νομίμως μόνο εάν αφορά παραβίαση διατάξεων ή κανονισμών που θέτουν όρους ασφαλείας στην εργασία. Επομένως, σε περίπτωση συντρέχοντος πταίσματος του μισθωτού που αξιώνει χρηματική ικανοποίηση, εφαρμόζεται αποκλειστικά το άρθρο 300 ΑΚ (Ληξουριώτης (2011)) και συνεκτιμώνται και τα λοιπά προσδιοριστικά στοιχεία του περιστατικού (συνθήκες ατυχήματος, έκταση σωματικής βλάβης και συνέπειες αυτής, οικονομική κατάσταση των μερών κ.τ.λ) (Ζερδελής (2011)).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΕΠΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

Πέραν της υποχρέωσης προς αποζημίωση (κατά το Ν.551/1915 ή κατά το κοινό αστικό δίκαιο), ο νόμος προβλέπει και διάφορες συναφείς προς το εργατικό ατύχημα εργοδοτικές υποχρεώσεις έναντι των δημοσίων αρχών, οι οποίες εμπλέκονται με κάποιον τρόπο (ελεγκτικά ή αλλιώς) στο περιστατικό.

Μέχρι πρόσφατα, λόγω των επάλληλων σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων που σε μεγάλο βαθμό αλληλοκαλύπτονταν, είχε δημιουργηθεί μία ασάφεια σχετικά με τις εν λόγω υποχρεώσεις του εργοδότη. Όμως η διάταξη του άρθρου 43 παρ. 2 του Ν. 3820/2010 «Κύρωση του Κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων» έδωσε τη λύση στο παραπάνω πρόβλημα. Με βάση λοιπόν τις νέες αυτές διατάξεις, που παραμερίζουν οποιαδήποτε άλλη παλιότερη σχετική διάταξη, οι διαδικαστικές εργοδοτικές υποχρεώσεις είναι οι εξής:

α. Υποχρέωση βεβαίωσης ή αναγγελίας του ατυχήματος

Ο εργοδότης υποχρεούται να αναγγέλλει εντός 24 ωρών όλα τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν στην επιχείρησή του στους παρακάτω φορείς:

- στις αρμόδιες Επιθεωρήσεις Εργασίας
- στις πλησιέστερες αστυνομικές αρχές
- στις αρμόδιες υπηρεσίες του ασφαλιστικού οργανισμού στον οποίο υπάγεται

ο εργαζόμενος

β. Υποχρέωση τήρησης αμετάβλητων των στοιχείων που μπορούν να χρησιμεύσουν στην εξακρίβωση των αιτιών του ατυχήματος, εάν πρόκειται για σοβαρό τραυματισμό ή θάνατο.

γ. Υποχρέωση τήρησης βιβλίου εργατικών ατυχημάτων στο οποίο θα πρέπει να αναγράφονται τα αίτια και η περιγραφή του ατυχήματος και να το θέτει στη διάθεση των αρμοδίων αρχών. Τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποτροπή επανάληψης παρόμοιων συμβάντων, καταχωρούνται στο ειδικό βιβλίο των άρθρων 14 και 17 του Ν. 3850/2010.

δ. Υποχρέωση τήρησης καταλόγου εργατικών ατυχημάτων που είχαν ως συνέπεια για τον εργαζόμενο ανικανότητα εργασίας μεγαλύτερη των τριών εργάσιμων ημερών.

Ο εργοδότης που δεν θα τηρήσει με πρόθεση κάποια από τις παραπάνω υποχρεώσεις του απειλείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών ή με χρηματική ποινή

τουλάχιστον εννιακοσίων (900,00) ευρώ ή και με τις δύο αυτές ποινές, ενώ εάν συντρέχει αμέλεια, οι παραβάσεις τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης ή με χρηματική ποινή τουλάχιστον διακοσίων ενενήντα τριών (293,00) ευρώ ή και με τις δύο αυτές ποινές (άρθρο 72 του Ν. 3850/2010).

Τέλος, ο εργοδότης που δεν θα τηρήσει τις παραπάνω υποχρεώσεις, κινδυνεύει, με αιτιολογημένη πράξη του αρμόδιου Προϊσταμένου Κέντρου Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου ή του ελέγξαντος Ειδικού Επιθεωρητή Εργασίας και ύστερα από προηγούμενη πρόσκληση του εργοδότη για παροχή εξηγήσεων, να υποστεί τις διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 71 του Ν. 3850/2010, δηλαδή:

α. πρόστιμο για καθεμία παράβαση από 500 μέχρι 50000 ευρώ

β. προσωρινή διακοπή μέχρι 6 ημερών ή με απόφαση του Υπουργού Εργασίας για περισσότερες ημέρες ή και οριστικό κλείσιμο της λειτουργίας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας ή τμήματος ή τμημάτων ή του συνόλου της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης (Ληξουριώτης (2011)).

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Στον Ελληνικό Στρατό το καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων καθορίζεται από τα παρακάτω δύο έγγραφα:

- Το «Εγχειρίδιο Διαδικασιών Συστήματος Υγιεινής και Ασφαλείας Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΣΥΑ./ΥΠ.ΕΘ.Α)» και

- Την ΠαΔ 4-2/2013 «Διοικητικές – Δικαστικές Εξετάσεις» του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Γ.Ε.ΕΘ.Α).

Στη συνέχεια θα μελετήσουμε τα ορισθέντα από τα παραπάνω έγγραφα προκειμένου να γνωρίσουμε τις διαδικασίες που ακολουθούνται στο Στρατό σε περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Με το ΠΔ 289/1986 επιλύονται τα θέματα υγιεινής και ασφαλείας του προσωπικού που εργάζεται σε εγκαταστάσεις που ελέγχονται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠ.ΕΘ.Α). Το εν λόγω Προεδρικό Διάταγμα αντικαταστάθηκε από το Ν. 3850/2010 «Κύρωση του κώδικα νόμων για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων» (www.elinyae.gr) και αποτελεί το βάση του συστήματος υγιεινής και ασφαλείας στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Το Εγχειρίδιο Διαδικασιών Συστήματος Υγιεινής και Ασφαλείας Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α), που εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2007, συντάχθηκε με γνώμονα τις καθοριζόμενες απαιτήσεις του προτύπου OHSAS 18001/1999: “Occupational Health and Safety Management Systems – Specification” και του αντίστοιχου ελληνικού προτύπου ΕΛΟΤ 1801/2002: «Συστήματα Διαχείρισης της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία – Προδιαγραφή». Το Εγχειρίδιο διανέμεται στους αρμόδιους φορείς Υγιεινής και Ασφάλειας του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Γ.Ε.ΕΘ.Α) και των Γενικών Επιτελείου των Κλάδων (Στρατός, Ναυτικό, Αεροπορία), οι οποίοι έχουν και την ευθύνη εφαρμογής του και της αποδοτικής λειτουργίας του Συστήματος Υγιεινής και Ασφάλειας του ΥΠ.ΕΘ.Α στο σύνολο των υφισταμένων τους Διοικήσεων (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.1 Αντικειμενικός Σκοπός της Πολιτικής Υγιεινής και Ασφάλειας των Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ)

Σύμφωνα με τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, Ευάγγελο – Βασίλειο Μείμαράκη, κατά τη διάρκεια της θητείας του οποίου εκδόθηκε το Εγχειρίδιο Διαδικασιών Συστήματος Υγιεινής και Ασφαλείας Υπουργείου Εθνικής Άμυνας: «Εντείνουμε την προσπάθειά μας να ολοκληρώσουμε ένα Σύστημα Υγιεινής και Ασφάλειας με μεσοπρόθεσμο αντικειμενικό σκοπό την μείωση των ατυχημάτων, τουλάχιστον κατά 30% στην επόμενη τριετία. Ο τελικός αντικειμενικός στόχος και ιδανικός δείκτης επιτυχίας, δεν είναι άλλος από την εξάλειψη ή την ελαχιστοποίηση, όπου δεν είναι δυνατή η εξάλειψη, κάθε κινδύνου που προέρχεται από το περιβάλλον ή οφείλεται στο είδος των καθηκόντων και υποχρεώσεων που καλείται να εκτελέσει το σύνολο του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων.» (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.2 Ατυχήματα, Συμβάντα, Μη Συμμορφώσεις, Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες στις Ένοπλες Δυνάμεις

6.2.1 Σκοπός

Σκοπός της διαδικασίας που περιγράφεται παρακάτω είναι ο καθορισμός μεθοδολογίας, σύμφωνα με την οποία οι Ένοπλες Δυνάμεις:

- Διαχειρίζονται τα ατυχήματα, τα συμβάντα και τις μη συμμορφώσεις που λαμβάνουν χώρα, με σκοπό τον μετριασμό των συνεπειών τους.

- Διερευνούν τα ατυχήματα, τα συμβάντα και τις μη συμμορφώσεις, με σκοπό τον ακριβή προσδιορισμό των αιτιών που τα προκάλεσαν.

- Λαμβάνουν όλες τις απαραίτητες διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες μετά από τα ατυχήματα, τα συμβάντα και τις μη συμμορφώσεις, ώστε να εξασφαλίζεται η αποκατάσταση των αιτιών που τα προκάλεσαν και η αποφυγή επανάληψής τους (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.2.2 Πεδίο Εφαρμογής

Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται κάθε φορά που λαμβάνει χώρα ατύχημα, συμβάν ή μη συμμόρφωση στους χώρους εργασίας, διαβίωσης και εκπαίδευσης των

Ε.Δ και αφορά το σύνολο των δραστηριοτήτων ειρηνικής περιόδου (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.2.3 Υπευθυνότητα – Δικαιοδοσία

6.2.3.1 Ατυχήματα/Συμβάντα

α. Υπεύθυνος για την ανάληψη ελέγχου της τοποθεσίας του ατυχήματος/συμβάντος και για την αναφορά στο Διοικητή της Μονάδας είναι ο ανώτερος ιεραρχικά που παρίσταται στο χώρο του ατυχήματος/συμβάντος.

β. Ο Διοικητής της Μονάδας μεριμνά για τη σύσταση «Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος Μονάδος» και δίνει τις αρχικές κατευθύνσεις για τη διαχείριση του περιστατικού. Αναλόγως δε της σοβαρότητας του, προβαίνει σε ιεραρχική ενημέρωση των προϊσταμένων φορέων Υγιεινής και Ασφάλειας του ΥΠ.ΕΘ.Α, καθώς και των αρμοδίων υπηρεσιών της Πολιτείας.

γ. Η «Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος Μονάδος» είναι το αρμόδιο όργανο για την καταγραφή και την κατηγοριοποίηση του συνόλου των ατυχημάτων/συμβάντων, καθώς και για τη διερεύνηση ατυχημάτων/συμβάντων κατηγορίας σοβαρότητας 3 και 4 (Πίνακας 1).

δ. Το αρμόδιο Γραφείο Υγιεινής και Ασφάλειας του προϊστάμενου Σχηματισμού μεριμνά για τη σύσταση «Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος Σχηματισμού», στην οποία συμμετέχει ως μέλος και ο Τεχνικός Ασφαλείας, και η οποία είναι αρμόδια για τη διερεύνηση ατυχημάτων/συμβάντων κατηγορίας σοβαρότητας 1 και 2 (Πίνακας 1).

ε. Ως χρόνος υποβολής του φακέλου διερεύνησης εργατικού ατυχήματος ορίζονται οι 30 εργάσιμες ημέρες, τα Γενικά Επιτελεία (Γ.Ε) δε, κατά περίπτωση, δύναται να επεκτείνουν το χρονικό όριο αιτιολογημένα.

στ. Σε περίπτωση ατυχήματος η διαδικασία υποβολής όλων των απαραίτητων στοιχείων προκειμένου να υπάρξει άμεση και ουσιαστική ενημέρωση της Ιεραρχίας έχει ως εξής:

- Υποβολή αρχικής αναφοράς από την οικεία ή πλησιέστερη Μονάδα, με ΕΠΕΙΓΟΝ ΣΗΜΑ και εντός 12 ωρών από την πρόκληση του ατυχήματος προς το αντίστοιχο γραφείο υγιεινής και ασφάλειας του Γ.Ε και την προϊστάμενη διοίκηση της Μονάδας, με κοινοποίηση στους άλλους εμπλεκόμενους ή μη φορείς.

- Σε περίπτωση τραυματισμού ή θανάτου κοινοποιείται και στις διευθύνσεις προσωπικού και υγειονομικού του οικείου Γ.Ε για τη δρομολόγηση ενεργειών αρμοδιότητάς τους (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.2.3.2 Διορθωτικές/Προληπτικές Ενέργειες

Ο υπεύθυνος για τη διερεύνηση του ατυχήματος/συμβάντος, προτείνει κατάλληλες διορθωτικές/προληπτικές ενέργειες. Ο Διοικητής της Μονάδας ορίζει τον υπεύθυνο φορέα υλοποίησης και είναι υπεύθυνος ο ίδιος για την παρακολούθηση, ανασκόπηση και επιβεβαίωση αποκατάστασης αυτών (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.2.4 Ορισμοί

α. Μη Συμμόρφωση: Κάθε απόκλιση από πρότυπα συστημάτων διαχείρισης, πρακτικές, κανονισμούς, διαδικασίες, προδιαγεγραμμένα όρια, απαιτήσεις επίδοσης κ.τ.λ, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε άμεσο ή έμμεσο τραυματισμό, ασθένεια, καταστροφή ή βλάβη εξοπλισμού, υλικών και εγκαταστάσεων, βλάβη στο περιβάλλον, ή συνδυασμό αυτών.

β. Γεγονός: Περιστατικό ή κατάσταση, που λαμβάνει χώρα σε ένα συγκεκριμένο τόπο και για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

γ. Ατύχημα: Ανεπιθύμητο γεγονός το οποίο προκάλεσε τραυματισμό ή ασθένεια ή απώλεια ανθρώπινης ζωής, ζημία περιουσιακών στοιχείων, ζημία στο περιβάλλον του χώρου εργασίας ή συνδυασμό των προηγούμενων.

δ. Συμβάν: Μη προσχεδιασμένο γεγονός το οποίο είχε τη δυνατότητα να οδηγήσει σε κάποιο ατύχημα (παρ' ολίγον ατύχημα).

ε. Βασική αιτία: Η γενεσιουργός αιτία μίας μη συμμόρφωσης, ενός συμβάντος ή ενός ατυχήματος.

στ. Διορθωτική ενέργεια: Ενέργεια η οποία υλοποιείται με σκοπό την ελαχιστοποίηση ή εξάλειψη της βασικής αιτίας μίας εντοπισμένης μη συμμόρφωσης, είτε ενός εντοπισμένου συμβάντος ή ατυχήματος, ώστε να αποφευχθεί η επανάληψή του.

ζ. Προληπτική ενέργεια: Ενέργεια η οποία υλοποιείται με σκοπό την ελαχιστοποίηση ή εξάλειψη της βασικής αιτίας μίας πιθανής μη συμμόρφωσης είτε ενός πιθανού συμβάντος ή ατυχήματος, ώστε να αποφευχθεί η πρόκλησή του (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.2.5 Διαχείριση Ατυχημάτων/Συμβάντων

Η διαχείριση των ατυχημάτων/συμβάντων κινείται σε δύο βασικούς άξονες:

α. Ανταπόκριση: Την διαχείριση των επιπτώσεων του ατυχήματος/συμβάντος, ώστε αυτές να αντιμετωπιστούν και να μετριαστούν.

β. Διερεύνηση: Την διερεύνηση του ατυχήματος/συμβάντος, ώστε να ανευρεθεί η βασική αιτία που οδήγησε σε αυτό και να λάβουν χώρα οι κατάλληλες διορθωτικές ή προληπτικές ενέργειες.

6.2.5.1 Ανταπόκριση στο Ατύχημα/Συμβάν

Η ανταπόκριση σε ένα ατύχημα/συμβάν εξαρτάται από το μέγεθος και το είδος αυτού. Τα ατυχήματα διακρίνονται σε αυτά που οφείλονται σε Καταστάσεις Εκτάκτου Ανάγκης και σε λοιπά ατυχήματα.

6.2.5.2 Διερεύνηση Ατυχήματος/Συμβάντος

α. Στόχοι Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος

Οι στόχοι της διεξαγωγής διερεύνησης ενός ατυχήματος/συμβάντος, από πλευράς Υγιεινής και Ασφάλειας, είναι οι παρακάτω:

- Ο προσδιορισμός και η περιγραφή της πραγματικής χρονικής σειράς των γεγονότων που οδήγησαν στο ατύχημα/συμβάν (τι, που, πότε, πως).

- Ο προσδιορισμός των άμεσων, έμμεσων αιτιών και της βασικής αιτίας που οδήγησαν στο ατύχημα/συμβάν (γιατί).

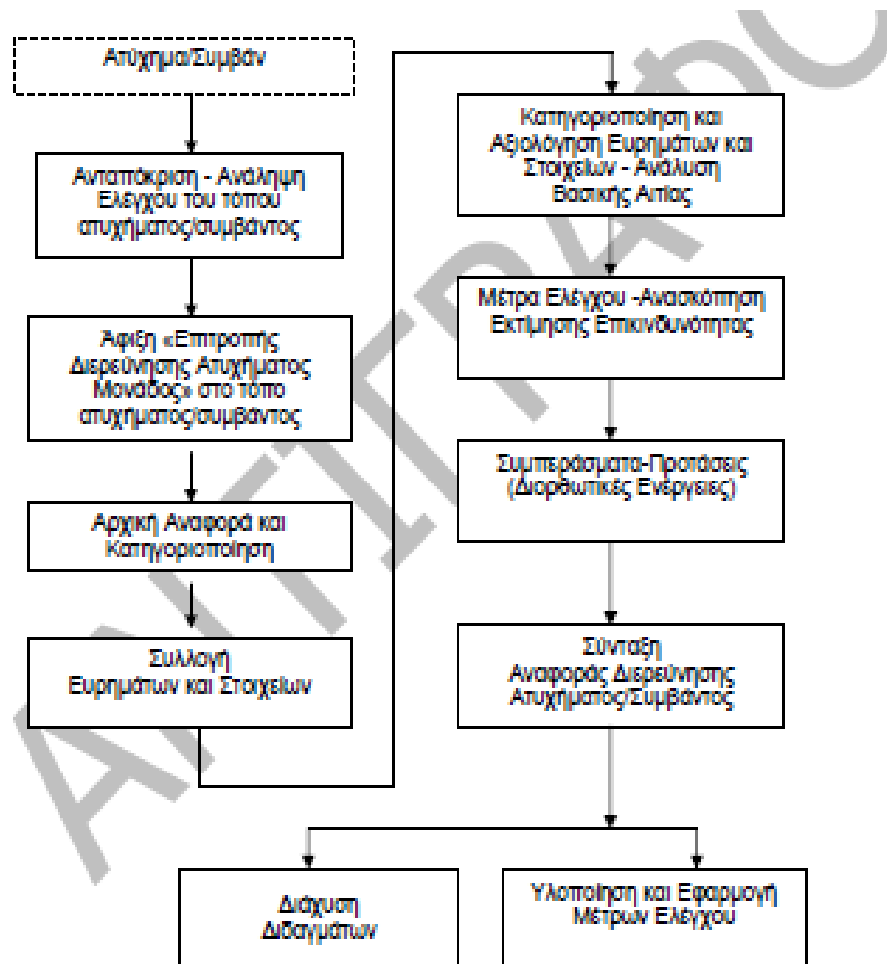
- Ο προσδιορισμός των μέτρων ελέγχου της επικινδυνότητας, ώστε στο μέλλον να αποφευχθούν παρόμοια ατυχήματα/συμβάντα (εκμάθηση).

Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται κατά τη διερεύνηση δεν κοινοποιούνται σε τρίτους και δεν χρησιμοποιούνται για τον πειθαρχικό ή ποινικό έλεγχο του προσωπικού, σε αντίθεση με τα διδάγματα από τα ατυχήματα/συμβάντα (χωρίς να προσωποποιείται η ευθύνη), που επιβάλλεται να κοινοποιούνται, προκειμένου να βελτιώνεται το ΣΥΑ, να καλλιεργείται κουλτούρα ασφαλείας και να αποτρέπονται παρόμοια ατυχήματα.

β. Φάσεις Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος

Οι φάσεις διερεύνησης ενός ατυχήματος/συμβάντος φαίνονται στο παρακάτω

Σχήμα 1:

Σχήμα 1. Φάσεις Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος

γ. Ανταπόκριση – Ανάλυση Ελέγχου του Τόπου Ατυχήματος/Συμβάντος

Οι στόχοι της φάσης αυτής τόσο για τα εντός όσο και για τα εκτός Μονάδας ατυχήματα, είναι:

- Η εξάλειψη της πηγής του κινδύνου ή η απαγόρευση πρόσβασης σε αυτή, εάν αυτή εξακολουθεί να υφίσταται. Για την ικανοποίηση του στόχου αυτού λαμβάνουν χώρα ενέργειες προσωρινού χαρακτήρα που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου, εξάλειψη ή απαγόρευση πρόσβασης προς την πηγή ή πηγές κινδύνου που είναι δυνατό να εξακολουθούν να υφίστανται και μετά το ατύχημα, καθώς και τη λήψη

όλων των απαραίτητων προληπτικών μέτρων. Τέτοιες ενέργειες μπορεί να είναι για παράδειγμα η κατάσβεση μίας πυρκαγιάς, η απαγόρευση πρόσβασης σε μία περιοχή που υφίστανται βιολογικοί κίνδυνοι, η διακοπή παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και η χρήση ΜΑΠ, κ.τ.λ.

- Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων του ατυχήματος/συμβάντος. Για την ικανοποίηση του στόχου αυτού λαμβάνουν χώρα ενέργειες που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση επιπτώσεων, σε ανθρώπους, σε υποδομές και υλικά καθώς και στο περιβάλλον. Τέτοιες ενέργειες μπορεί να είναι η παροχή Α' Βοηθειών, η συνεργασία με φορείς της πολιτείας (Αστυνομία, Πυροσβεστική Υπηρεσία, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας κ.τ.λ), η εφαρμογή των Σχεδίων Εκτάκτου Ανάγκης, κ.τ.λ.

- Η διαφύλαξη του τόπου του ατυχήματος/συμβάντος και των τυχόν ευρημάτων και αποδεικτικών στοιχείων. Για την ικανοποίηση του στόχου αυτού λαμβάνουν χώρα ενέργειες που αποσκοπούν στον έλεγχο της πρόσβασης στο τόπο του ατυχήματος (εντός ή εκτός Μονάδος), ώστε να αποφευχθεί τυχόν περαιτέρω έκθεση ατόμων σε κίνδυνο, να εξασφαλιστεί ο προσδιορισμός, η φρούρηση και η ελεγχόμενη διαχείριση των ευρημάτων και των αποδεικτικών στοιχείων του ατυχήματος/συμβάντος, συμπεριλαμβανομένων των μαρτύρων και των εμπλεκομένων στο ατύχημα.

δ. Περιφρούρηση του Τόπου του Ατυχήματος/Συμβάντος

Η περιφρούρηση του τόπου του ατυχήματος/συμβάντος είναι καταρχήν υποχρεωτική, μέχρι την άφιξη της αρμόδιας «Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος». Η διακοπή της περιφρούρησης του τόπου του ατυχήματος γίνεται μόνο μετά από σχετική άδεια από τον πρόεδρο της παραπάνω επιτροπής. Η περιφρούρηση πραγματοποιείται αρχικά από το προσωπικό των Ε.Δ που βρίσκεται στο χώρο του ατυχήματος/συμβάντος και στη συνέχεια όπως καθορίζεται με μέριμνα του Διοικητή της Μονάδας.

Η περιφρούρηση πρέπει να ικανοποιεί τις παρακάτω απαιτήσεις:

- Η ομάδα περιφρούρησης πρέπει να εξασφαλίζει την ελεγχόμενη πρόσβαση στον τόπο του ατυχήματος και μόνο εξουσιοδοτημένα άτομα να εισέρχονται σε αυτόν (Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος, Αστυνομικές Αρχές, ιατροί, κ.τ.λ).

- Η ομάδα περιφρούρησης πρέπει να προβαίνει σε ένα αρχικό προσδιορισμό των ευρημάτων και των αποδεικτικών στοιχείων του ατυχήματος/συμβάντος. Η

Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος είναι εκείνη η οποία στη συνέχεια θα προχωρήσει σε αναλυτική καταγραφή και επισήμανση αυτών.

- Η ομάδα περιφρούρησης πρέπει να εξασφαλίζει την ακεραιότητα των ευρημάτων και των αποδεικτικών στοιχείων, είτε αυτά απαιτείται να παραμείνουν στον τόπο του ατυχήματος, είτε να μεταφερθούν σε ασφαλή χώρο.

- Η μετακίνηση των ευρημάτων και στοιχείων καταρχήν δεν επιτρέπεται, μέχρι να δοθεί η σχετική άδεια από την αρμόδια Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος. Εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις όπου τα ίδια τα ευρήματα αποτελούν πηγή κινδύνου, είτε παρεμποδίζουν τη διάσωση, είτε δημιουργούν άλλο σοβαρό πρόβλημα κοινωνικού χαρακτήρα.

- Η ομάδα περιφρούρησης επιτρέπει τη φωτογράφιση των ευρημάτων και αποδεικτικών στοιχείων μόνο στα μέλη της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος.

ε. Αρχική Αναφορά και Κατηγοριοποίηση

Ο ιεραρχικά ανώτερος ο οποίος παρίσταται στο χώρο του ατυχήματος/συμβάντος, είναι υπεύθυνος για την ανάληψη ελέγχου της τοποθεσίας του ατυχήματος/συμβάντος και για την άμεση ειδοποίηση του Διοικητή της Μονάδας προκειμένου να τον ενημερώσει για το περιστατικό. Ο Διοικητής της Μονάδος ενημερώνει την «Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος της Μονάδας» προκειμένου να μεταβεί στον τόπο του ατυχήματος. Εκεί η επιτροπή κατηγοριοποιεί το ατύχημα/συμβάν ανάλογα με την σοβαρότητά του, όπως περιγράφεται στον Πίνακα 1. Οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για την κατηγοριοποίηση της σοβαρότητας του ατυχήματος/συμβάντος είναι οι παρακάτω:

- Άτομα ή ομάδες ατόμων που βλάφθηκαν ή επηρεάστηκαν.
- Τύπος βλαβών/συνεπειών (π.χ. τραυματισμός, ασθένεια, καταστροφή υλικού, διακοπή δραστηριότητας, μόλυνση περιβάλλοντος, νομικές συνέπειες, κ.τ.λ).
- Έκταση βλαβών/συνεπειών (π.χ. αριθμός ατόμων που μπορούν να βλαφτούν, κόστος αποκατάστασης βλαβών σε εξοπλισμό, χρόνος διακοπής δραστηριότητας, κ.τ.λ).

Στην περίπτωση που το ατύχημα/συμβάν κατηγοριοποιηθεί σε κατηγορία σοβαρότητας 1 ή 2, η Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος προβαίνει στις παρακάτω ενέργειες:

- Ενημερώνει την Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος του προϊσταμένου κλιμακίου, προκειμένου να αφιχθεί στον τόπο του ατυχήματος/συμβάντος, εφόσον κάτι τέτοιο κριθεί απαραίτητο.

- Εάν η Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος του προϊσταμένου κλιμακίου δεν δύναται ή δεν κρίνει απαραίτητο να παραστεί στον τόπο του ατυχήματος/συμβάντος, η Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος της Μονάδας, προβαίνει σε όλες τις περαιτέρω διαδικασίες, μέχρι και την συλλογή των ευρημάτων και στοιχείων. Στη συνέχεια τη διαχείριση αναλαμβάνει η Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος του προϊσταμένου κλιμακίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ/ΣΥΜΒΑΝΤΟΣ				
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ/ΣΥΜΒΑΝΤΟΣ				
	ΚΣ-4 (ΜΙΚΡΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ)	ΚΣ-3 (ΜΕΤΡΙΑ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ)	ΚΣ-2 (ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ)	ΚΣ-1 (ΥΨΗΛΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ)
ΥΓΙΕΙΝΗ-ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	Επιπόλαια τραύματα. Α' Βοήθειες. Μικρή ανάγκη ιατρικής υποστήριξης.	Μικροτραυματισμός Προσωρινή ανικανότητα.	Εκτεταμένα τραύματα. Μόνιμη μερική ανικανότητα.	Κίνδυνοι που οδηγούν σε Καταστάσεις Εκτάκτου Ανάγκης. Θάνατος. Μόνιμη ολική ανικανότητα. Θανάσιμες ασθένειες.
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΥΛΙΚΩΝ	Αμελητέα ζημιά υποδομών-υλικίων, η αποκατάσταση των οποίων απαιτεί χαμηλό κόστος.	Μικρής έκτασης ζημιά υποδομών-υλικίων, η αποκατάσταση των οποίων απαιτεί μέτριο κόστος.	Σημαντικής έκτασης ζημιά υποδομών-υλικίων, η αποκατάσταση των οποίων απαιτεί υψηλό κόστος.	Ολοκληρωτική καταστροφή υποδομών-υλικίων που οδηγεί σε Καταστάσεις Εκτάκτου Ανάγκης.
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Περιορισμένη ρύπανση η οποία αποκαθίσταται πλήρως με χαμηλό κόστος.	Μέτρια ρύπανση η οποία αποκαθίσταται πλήρως με μέτριο κόστος.	Εκτεταμένη ρύπανση η οποία είτε δεν μπορεί να αποκατασταθεί πλήρως, είτε αποκαθίσταται με υψηλό κόστος.	Εκτεταμένη ρύπανση που οδηγεί σε Καταστάσεις Εκτάκτου Ανάγκης.

Παρατηρήσεις

Σε περίπτωση που οι επιπτώσεις του ατυχήματος/συμβάντος οδηγούν σε διαφορετική κατηγορία σοβαρότητας στις υποκατηγορίες ελέγχου (υγιεινή και ασφάλεια προσωπικού, ασφάλεια υποδομών και υλικίων, προστασία περιβάλλοντος), για την κατηγοριοποίηση της σοβαρότητας λαμβάνεται υπόψη η δυσμενέστερη κατηγορία.

Η σοβαρότητα ενός ατυχήματος/συμβάντος δύναται να παρεκκλίνει από την κατηγοριοποίηση του Πίνακα 1, εάν οι επιπτώσεις έχουν αντίκτυπο σε περισσότερα του ενός άτομου ή σε συνδυασμό προσωπικού, υποδομών και στο περιβάλλον. Για την κατηγοριοποίηση της σοβαρότητας ενός συμβάντος, λαμβάνονται υπόψη και οι επιπτώσεις που δύναται να υπάρξουν και στο παρ' ολίγον ατύχημα.

στ. Συλλογή Ευρημάτων και Στοιχείων

Η συλλογή τεκμηρίων, ευρημάτων και στοιχείων είναι κρίσιμη φάση της διερεύνησης του ατυχήματος και πραγματοποιείται από την αρμόδια Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος. Υπάρχουν τρεις βασικοί τύποι ευρημάτων και στοιχείων που συλλέγονται κατά τη διάρκεια της διερεύνησης:

- Μαρτυρίες εμπλεκομένων. Περιλαμβάνει καταγραφή του συνόλου των εμπλεκομένων στο χώρο του ατυχήματος/συμβάντος και στοιχεία που προέρχονται από τις μαρτυρίες, παρατηρήσεις και πληροφορίες αυτοπτών μαρτύρων και λοιπών εμπλεκομένων. Σχεδιαγράμματα και χάρτες, δύναται να χρησιμοποιούνται για την διαλεύκανση των πληροφοριών.

- Φυσικά ευρήματα και στοιχεία. Αφορούν τα ευρήματα και στοιχεία που σχετίζονται με το ατύχημα/συμβάν, όπως εξοπλισμός, μηχανικά μέρη, συντρίμια και περιβάλλον χώρος κ.τ.λ. Τα ευρήματα αφότου ταυτοποιηθούν και σημειωθούν, φωτογραφίζονται, και εάν είναι δυνατόν, συλλέγονται αυτούσια ώστε να ακολουθήσει διεξοδική μελέτη τους. Επιπλέον, συλλέγονται στοιχεία που σχετίζονται με τις επιπτώσεις του ατυχήματος σε ανθρώπους, όπως για παράδειγμα το είδος των τραυματών και βλαβών υγείας. Τα πρωτογενή ευρήματα δύναται να υποστούν περαιτέρω εργαστηριακό έλεγχο, όπως χημική ή βιολογική ανάλυση, έλεγχο αστοχίας υλικού κ.τ.λ. Όλα τα δεσμευμένα τεκμήρια αποδεσμεύονται μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας διερεύνησης ή εάν ο πρόεδρος της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος κρίνει σκόπιμο.

- Έγγραφα. Αφορούν τα ευρήματα και στοιχεία που προκύπτουν από την μελέτη αρχείων, αναφορών, διαδικασιών και εντύπων, τα οποία σχετίζονται με το ατύχημα, όπως υφιστάμενες διαδικασίες και οδηγίες, αρχεία συντήρησης, εκπαίδευσης, αναφορές ελέγχου, η Γραπτή Εκτίμηση Επικινδυνότητας, πιστοποιητικά, χάρτες, σχέδια κ.τ.λ.

ζ. Κατηγοριοποίηση και Αξιολόγηση Ευρημάτων και Στοιχείων

Η αρμόδια Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος μεριμνά για την καταγραφή όλων των συγκεντρωθέντων τεκμηρίων, τα οποία και περιγράφει στην «Αναφορά Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος». Επιπλέον, μεριμνά για την κατάστρωση του χρονοδιαγράμματος του ατυχήματος, στο οποίο περιλαμβάνεται η

χρονική ακολουθία των γεγονότων από η στιγμή που ξεκίνησε η παρέκκλιση από τις κανονικές συνθήκες λειτουργίας, μέχρι την επιστροφή στις κανονικές συνθήκες.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης ενός ατυχήματος ή ενός συμβάντος έχει σκοπό τον εντοπισμό της βασικής αιτίας πρόκλησής του, η οποία θα οδηγήσει στην εισαγωγή νέων μέτρων ελέγχου ή τη βελτίωση των υφιστάμενων. Προκειμένου να εντοπιστεί η βασική αιτία του ατυχήματος ή συμβάντος, γίνεται καταγραφή της αλυσίδας πρόκλησης του ατυχήματος ή βλάβης υγείας, με βάση τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί κατά τα προηγούμενα στάδια. Έτσι εφαρμόζεται μία αντίστροφη λογική, όπου από τις συνέπειες και το γεγονός του ατυχήματος και διαμέσου των άμεσων και έμμεσων αιτίων που το προκάλεσαν, εντοπίζεται η βασική αιτία που οδήγησε σε αυτό.

Τα **άμεσα αίτια** ενός ατυχήματος μπορεί να είναι:

- Μη ασφαλείς ενέργειες, όπως είναι το ανθρώπινο λάθος, η μη χρήση ΜΑΠ, η παράβλεψη πρακτικών υγιεινής και ασφαλείας, το κάπνισμα, κ.ά.

- Μη ασφαλείς συνθήκες, όπως περιβάλλον με θόρυβο, χαμηλό φωτισμό, τοξικό ή εκρηκτικό, εξοπλισμός με κινούμενα μηχανικά μέρη, βλάβη μηχανήματος, αστοχία υλικού, δυσμενείς περιβαλλοντολογικές συνθήκες κ.τ.λ.

Τα **έμμεσα αίτια** ενός ατυχήματος μπορεί να είναι:

- Προσωπικοί παράγοντες, όπως πονοκέφαλος, οικογενειακό πρόβλημα, έλλειμμα εκπαίδευσης εργαζομένου, κ.τ.λ.

- Εργασιακοί παράγοντες, όπως εσφαλμένος σχεδιασμός/οργάνωση της εργασίας, ακατάλληλος εξοπλισμός, λανθασμένη στελέχωση, κ.τ.λ.

Η **βασική αιτία** πρόκλησης ενός ατυχήματος ή βλάβης της υγείας εντοπίζεται στους παρακάτω παράγοντες:

- Επικεφαλής

Δίνονται λανθασμένες εντολές – κατευθύνσεις από τον επικεφαλής, που αντιβαίνουν ή δεν συμβαδίζουν με τις διαδικασίες υγιεινής και ασφάλειας, είτε δεν δίνονται οι κατάλληλες εντολές – κατευθύνσεις για την εφαρμογή τους.

- Εκπαίδευση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση

Ανεπαρκής εκπαίδευση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας, όπως αυτή προβλέπεται από τις ισχύουσες διαδικασίες, που οδηγεί σε ανεπαρκή εφαρμογή των προβλεπομένων διαδικασιών και μέτρων ελέγχου.

- Διαδικασία/Οδηγία

Μη ύπαρξη ή αναγκαιότητα συμπλήρωσης κατάλληλης διαδικασίας/οδηγίας υγιεινής και ασφάλειας.

- Υποστήριξη

Ελλιπής παροχή υποστήριξης στο προσωπικό για την πραγματοποίηση της εργασίας του με ασφάλεια (π.χ. χρήση ιδιοκατασκευών λόγω έλλειψης κατάλληλων τεχνικών μέσων).

- Άτομο

Ακούσια ή εκούσια ενέργεια του ατόμου που δεν οφείλεται σε καμία από τις προηγούμενες περιπτώσεις.

Για τον εντοπισμό της βασικής αιτίας, μέσω των άμεσων και έμμεσων αιτιών, απαιτείται η υποβολή συνεχόμενων ερωτήσεων, «ποιός», «πώς», «γιατί», «τί», «πού», «πότε», ώσπου η διερεύνηση να καταλήξει σε ένα σενάριο το οποίο είναι λογικό και συναφές με τα ευρήματα της διερεύνησης.

η. Μέτρα Ελέγχου – Εκτίμηση Επικινδυνότητας

Για την αποφυγή επανάληψης του ατυχήματος/συμβάντος απαιτείται διορθωτική ενέργεια που αποσκοπεί είτε στη βελτίωση των υφιστάμενων μέτρων ελέγχου είτε στην υλοποίηση νέων. Σε κάθε περίπτωση τα προς υλοποίηση νέα ή τροποποιηθέντα μέτρα ελέγχου, τα οποία αφορούν το συγκεκριμένο ατύχημα/συμβάν, θα πρέπει να αξιολογηθούν πριν από την τελική εφαρμογή τους, ώστε να επιβεβαιωθεί ότι η επικινδυνότητα περιορίζεται σε ανεκτά ή αποδεκτά επίπεδα. Κατά τη λήψη απόφασης εισαγωγής νέων ή τροποποιημένων μέτρων ελέγχου λαμβάνονται υπόψη και τα τυχόν προγενέστερα ή παρόμοια ατυχήματα/συμβάντα που έχουν λάβει χώρα στη συγκεκριμένη Μονάδα, καθώς και τα σχετικά στατιστικά στοιχεία.

θ. Συμπεράσματα και Προτάσεις (Διορθωτικές Ενέργειες)

Με την ολοκλήρωση όλων των προηγούμενων βημάτων, η διερεύνηση καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα και προτάσεις, που αφορούν τόσο τη Μονάδα στην οποία συνέβη το ατύχημα/συμβάν, όσο και γενικότερα στους χώρους των Ε.Δ, ώστε να αποφευχθεί η επανάληψή του. Έτσι, το βήμα αυτό ουσιαστικά αποτελεί τη σύνοψη της διερεύνησης του ατυχήματος και περιλαμβάνει τα αποτελέσματα και το

πόρισμα της διερεύνησης, τις απαιτούμενες διορθωτικές ενέργειες, για τη βελτίωση των υφιστάμενων μέτρων ελέγχου, είτε την εισαγωγή νέων, καθώς και τα διδάγματα που εξήχθησαν. Τονίζεται ότι κατά την εξαγωγή των συμπερασμάτων και του πορίσματος της διερεύνησης, ο εντοπισμός τυχόν ανθρώπινου λάθους πρέπει να θεωρείται έμμεσο αίτιο για την πρόκληση ενός ατυχήματος, δηλαδή το ενδιάμεσο στάδιο που θα οδηγήσει στην εύρεση της βασικής αιτίας αυτού. Τελικός σκοπός είναι η καθιέρωση συγκεκριμένων μέτρων ελέγχου για την αποφυγή επανάληψής του, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης του εμπλεκόμενου προσωπικού που υπέπεσε στο λάθος και της κοινοποίησης σε όλο το προσωπικό για την αποκόμιση διδαγμάτων.

ι. Αναφορά Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος

Η αρμόδια Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος, μετά το πέρας της διερεύνησης συντάσσει την «Αναφορά Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος, η οποία περιλαμβάνει τα παρακάτω:

- Περιγραφή Ατυχήματος/Συμβάντος: Περιγράφονται αναλυτικά ο τόπος και ο χρόνος, καθώς και οι συνθήκες και τα γεγονότα, σύμφωνα με την χρονική σειρά που έλαβαν χώρα. Τα γεγονότα αποτυπώνονται, εφόσον κρίνεται απαραίτητο και σε σχετικό χρονοδιάγραμμα.

- Επιπτώσεις Ατυχήματος/Συμβάντος: Περιγράφονται οι επιπτώσεις του ατυχήματος/συμβάντος σε ανθρώπους, εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και περιβάλλον.

- Κατηγοριοποίηση Σοβαρότητας Ατυχήματος/Συμβάντος: Περιγράφεται η διαδικασία σύμφωνα με την οποία πραγματοποιήθηκε η κατηγοριοποίηση του ατυχήματος, βάσει του Πίνακα 1.

- Περιγραφή Τεκμηρίων:

Εμπλεκόμενοι στο Ατύχημα/Συμβάν: Αναγράφονται ονομαστικά οι παρόντες στον χώρο του ατυχήματος/συμβάντος και όλοι γενικά οι εμπλεκόμενοι.

Μαρτυρίες Εμπλεκομένων: Περιγράφονται όλα τα ευρήματα και στοιχεία που έχουν προκύψει από τις μαρτυρίες των εμπλεκομένων.

Φυσικά Ευρήματα και Στοιχεία: Γίνεται αναφορά στα τεκμήρια που προκύπτουν από τη μελέτη όλων των φυσικών ευρημάτων και στοιχείων από τον τόπο του ατυχήματος (μηχανικά μέρη, φωτογραφίες, χημικές και βιολογικές αναλύσεις κ.τ.λ.), πως έχει ήδη περιγραφεί παραπάνω.

Εργαστηριακές Αναλύσεις και Έλεγχοι: Περιγράφονται οι τυχόν χρησιμοποιούμενοι έλεγχοι και αναλύσεις, όπως ο έλεγχος μηχανικών μερών, οι δοκιμές εξοπλισμού, οι χημικές και οι βιολογικές αναλύσεις κ.τ.λ.

Έγγραφα: Γίνεται αναφορά σε όλα τα σχετικά με το ατύχημα έγγραφα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την τεκμηρίωση της διερεύνησης.

Λοιπά Στοιχεία: Περιλαμβάνει οποιοδήποτε άλλο στοιχείο κρίνεται ότι συμβάλει στην τεκμηρίωση της διερεύνησης.

- Ανάλυση Ατυχήματος/Συμβάντος:

Πιθανότερο Σενάριο: Επιλέγεται και περιγράφεται με βάση τα ευρήματα και τα στοιχεία, το πιθανότερο από ένα σύνολο εναλλακτικών σεναρίων, για το πώς προκλήθηκε το ατύχημα/συμβάν, αξιολογώντας τα άμεσα και έμμεσα αίτια καθώς και τη βασική αιτία αυτού.

Ανάλυση Βασικής Αιτίας: Για το πιθανότερο σενάριο γίνεται αποτύπωση των άμεσων και έμμεσων αιτιών καθώς και της βασικής αιτίας πρόκλησης του ατυχήματος.

- Πόρισμα Διερεύνησης:

Συμπεράσματα Διερεύνησης: Περιλαμβάνει τα συμπεράσματα και το πόρισμα της διερεύνησης ως λογικό αποτέλεσμα του πιθανότερου σεναρίου που έχει προκύψει από την ανάλυση βασικής αιτίας. Εφόσον προκύψουν ανάλογα στοιχεία, η Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος δύναται να προτείνει επέκταση της διερεύνησης σε παρελθόντα παρόμοια ατυχήματα στον ίδιο ή σε άλλο χώρο.

Προτάσεις – Διορθωτικές/Προληπτικές Ενέργειες – Μέτρα Ελέγχου: Αφορά τον καθορισμό των άμεσων και των μεσομακροπρόθεσμων διορθωτικών/προληπτικών ενεργειών και μέτρων ελέγχου, καθώς και του χρόνου υλοποίησης αυτών, για την εξάλειψη ή ελαχιστοποίηση των άμεσων, των έμμεσων αιτιών και της βασικής αιτίας του ατυχήματος/συμβάντος και την αποφυγή επανάληψής του.

Διδάγματα (lessons learned): Είναι η συνοπτική αναφορά των διδαγμάτων που προέκυψαν από το ατύχημα/συμβάν, τα οποία στη συνέχεια θα διαχυθούν σε όλα τα κλιμάκια διοίκησης των Ε.Δ, ενέργεια που θα συμβάλλει στην αποφυγή επανάληψης παρόμοιου ατυχήματος.

- Προσαρτημένα: Στα προσαρτημένα παρατίθενται κατά χρονολογική σειρά, όλα τα στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πληροφοριακό υλικό αναφοράς και τεκμηρίωσης. Παραδείγματα τέτοιου υλικού μπορεί να είναι φωτογραφίες,

μαρτυρίες εμπλεκομένων, έγγραφα και αρχεία ελέγχου και δοκιμών, δοκιμές εξοπλισμού, πιστοποιητικά χημικών και βιολογικών αναλύσεων, προδιαγραφές.

ια. Υλοποίηση και Εφαρμογή των Νέων ή Βελτιωμένων Μέτρων Ελέγχου

Μετά τη σύνταξη της Αναφοράς Διερεύνησης Ατυχήματος/Συμβάντος από την Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχήματος δρομολογείται η υλοποίηση και εφαρμογή των νέων ή βελτιωμένων μέτρων ελέγχου. Για την υλοποίηση των εγκεκριμένων ενεργειών από την Διοίκηση, τα αρμόδια Γραφεία Υγιεινής και Ασφάλειας των Μονάδων καθορίζουν τα απαιτούμενα έργα και διαβιβάζουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία στους αρμόδιους φορείς για έγκριση και υλοποίηση.

ιβ. Διάχυση Διδαγμάτων

Η κοινοποίηση των διδαγμάτων από το ατύχημα/συμβάν σε όλους τους φορείς Υγιεινής και Ασφάλειας, προκειμένου να ενημερωθεί το σύνολο του προσωπικού των Ε.Δ, αποτελεί το ουσιαστικό βήμα για την αποφυγή επανάληψης του ατυχήματος, καθώς και η γνώση των συνθηκών και των αιτιών του ατυχήματος, αποτελεί σημαντικό προληπτικό μέτρο για την ελαχιστοποίηση των ατυχημάτων.

Για το σκοπό αυτό το αρμόδιο Γραφείο Υγιεινής και Ασφάλειας συμπληρώνει το έντυπο «Διδάγματα από τη Διερεύνηση Ατυχήματος/Συμβάντος» στο οποίο καταγράφονται τα γεγονότα, οι συνθήκες, οι επιπτώσεις, τα αίτια του ατυχήματος και τα διδάγματα από αυτό. Το έντυπο αυτό κοινοποιείται ανάλογα με την κατηγορία σοβαρότητάς του, όπως περιγράφεται παρακάτω:

Τα διδάγματα που προκύπτουν από τη διερεύνηση ατυχημάτων/συμβάντων κατηγορίας σοβαρότητας 3 και 4, υποβάλλονται στο αρμόδιο Γραφείο Υγιεινής και Ασφάλειας του προϊσταμένου Σχηματισμού και μέσω αυτού κοινοποιούνται στο σύνολο των υφισταμένων κλιμακίων. Εφόσον κριθεί αναγκαίο, κοινοποιούνται ιεραρχικά και στα προϊστάμενα κλιμάκια.

Τα διδάγματα που προκύπτουν από τη διερεύνηση ατυχημάτων/συμβάντων κατηγορίας σοβαρότητας 1 και 2 κοινοποιούνται ιεραρχικά σε όλους τους αρμόδιους φορείς Υγιεινής και Ασφάλειας μέχρι το επίπεδο του ΥΠ.ΕΘ.Α.

Ο αρμόδιος φορέας Υγιεινής και Ασφάλειας του ΥΠ.ΕΘ.Α προβαίνει στην κοινοποίηση του ατυχήματος και των διδαγμάτων που προκύπτουν από αυτό και στους λοιπούς Κλάδους των Ε.Δ., ενώ το αρμόδιο Γραφείο Υγιεινής και Ασφάλειας του

Γενικού Επιτελείου μεριμνά για την ενσωμάτωση των διδαγμάτων στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των φορέων εκπαίδευσης και ενημέρωσης του προσωπικού.

ιγ. Στατιστικά Ατυχημάτων

Μετά το πέρας της διερεύνησης του ατυχήματος και για τη διευκόλυνση της συλλογής στατιστικών στοιχείων, το αρμόδιο Γραφείο Υγιεινής και Ασφάλειας του προϊσταμένου Σχηματισμού (της Μονάδας που πραγματοποιήθηκε το ατύχημα) προβαίνει στη στατιστική επεξεργασία των διατιθέμενων στοιχείων (ΣΥΑ/ΥΠ.ΕΘ.Α (2007)).

6.3 Διαπιστώσεις – Συμπεράσματα

Από τη μελέτη των διαδικασιών διερεύνησης ενός ατυχήματος/συμβάντος, που περιγράφονται στο υπό εξέταση Εγχειρίδιο Διαδικασιών Συστήματος Υγιεινής και Ασφαλείας Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΣΥΑ/ΥΠΕΘΑ), διαπιστώνεται ότι αυτές έχουν ως στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για τα αίτια του ατυχήματος/συμβάντος με τελικό σκοπό την καθιέρωση συγκεκριμένων μέτρων ελέγχου για την αποφυγή μελλοντικής επανάληψής του μέσω της εκπαίδευσης του προσωπικού και του εντοπισμού των λαθών ή παραλείψεων που οδήγησαν στο ατύχημα. Σε καμία περίπτωση τα στοιχεία και οι πληροφορίες που εξάγονται, δεν καθορίζουν τη σχέση του παθόντα με την υπηρεσία, ούτε χρησιμοποιούνται για τον πειθαρχικό ή ποινικό έλεγχο του προσωπικού που ενεπλάκη στο ατύχημα/συμβάν. Ο Στρατός αναζητεί τη σχέση παθόντα – υπηρεσίας, τυχόν ευθύνες που προκύπτουν για εμπλεκόμενους με το ατύχημα και ασκεί πειθαρχικό ή ποινικό έλεγχο στο προσωπικό, βασιζόμενος στην Πάγια Διαταγή 4-2/2013 του Γ.Ε.ΕΘ.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Η Πάγια Διαταγή 4-2 με τίτλο «Διοικητικές – Δικαστικές Εξετάσεις» εκδόθηκε το 2013 από το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (Γ.Ε.ΕΘ.Α) και καθορίζει το είδος και τον τρόπο διενέργειας των διοικητικών – δικαστικών εξετάσεων στις Ε.Δ και κατά

συνέπεια και στο Στρατό καθώς επίσης παρέχει οδηγίες για τη νόμιμη και ταχεία ολοκλήρωσή τους (Γ.Ε.ΕΘ.Α (2013)).

7.1 Διαδικασίες Διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) με Αντικείμενο Εξέτασης την Απώλεια Υγείας (Θάνατος – Τραυματισμός – Πάθηση) Προσωπικού των Ε.Δ.

Σύμφωνα με την ΠαΔ 4-2/2013/Γ.Ε.ΕΘ.Α για τις περιπτώσεις τραυματισμού, πάθησης ή θανάτου προσωπικού των Ε.Δ, οπουδήποτε και εάν έλαβε χώρα το συμβάν, διατάσσεται και διενεργείται Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ). Η ΕΔΕ διατάσσεται από τη Μονάδα στη δύναμη της οποίας ανήκει ο παθών, σε περίπτωση όμως που στο ίδιο συμβάν οι παθόντες ανήκουν σε διαφορετικές Μονάδες του ίδιου όμως Κλάδου των Ε.Δ, αυτή διατάσσεται από την άμεσα κοινή προϊστάμενη αρχή αυτών. Σε περίπτωση δε, που στο ίδιο συμβάν οι παθόντες ανήκουν σε Μονάδες διαφορετικού Κλάδου, αυτή διατάσσεται από τον Κλάδο κάθε παθόντα.

Στις παραπάνω περιπτώσεις υποβάλλεται άμεσα αναφορά, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα σε κάθε Κλάδο, με παράλληλη κοινοποίηση στον Εισαγγελέα του αρμόδιου Στρατιωτικού Δικαστηρίου.

Για τη διενέργεια των ΕΔΕ ορίζονται υπεύθυνοι Αξιωματικοί όλων των βαθμίδων ή και Ανθυπασπιστές, οι οποίοι θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις παρακάτω οδηγίες:

α. Όσον αφορά στη σύνταξη των πορισμάτων των ΕΔΕ, αυτά πρέπει να είναι λεπτομερή και εμπειριστατωμένα, για να απορρέει σαφώς και πέρα από κάθε αμφιβολία η σχέση του θανάτου – τραύματος – ασθένειας του στρατιωτικού με την υπηρεσία.

β. Ειδικότερα στις υποθέσεις των παθήσεων να:

- Αναφέρεται το πλήρες ιστορικό της υπηρεσιακής – υγειονομικής κατάστασης του παθόντος – θανόντος στρατιωτικού, τόσο πριν την εκδήλωση της ασθένειάς του, όσο και μετά την εκδήλωση αυτής. Σε περίπτωση άρνησης χορήγησης αυτού από τις αρμόδιες υγειονομικές υπηρεσίες, να ζητείται η συνδρομή της αρμόδιας εισαγγελικής αρχής. Επίσης, απαιτείται η ύπαρξη του Αντίγραφου Φύλλου Μητρώου του παθόντος – θανόντος στρατιωτικού, στο οποίο θα αναγράφονται τα καθήκοντά του, ο τρόπος άσκησης αυτών, οι ώρες που απασχολούνταν, ο χαρακτήρας του, κ.τ.λ.

- Καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε ο παράγοντας «διατεταγμένη υπηρεσία» να συνδέεται με την εργασία του παθόντος – θανόντος στρατιωτικού (εμφάνιση αρχικών συμπτωμάτων τα οποία είχαν σχέση με την εκδήλωση της πάθησης,

ενώ εκτελούσε τα καθήκοντά του που απέρρρεαν από το πρόγραμμα ωρών υπηρεσίας και εκπαίδευσης) και όχι με την εισαγωγή του στο στρατιωτικό νοσοκομείο, γιατί έχρηζε περαιτέρω νοσοκομειακής περίθαλψης. Προς τούτο, απαιτείται η λήψη μαρτυρικών καταθέσεων, τόσο των συναδέλφων – προϊσταμένων του, όσο και των ειδικών γιατρών.

- Προκύπτει η σχέση της πάθησης (εκδήλωση – εξέλιξη) με την εν γένει εκτέλεση των καθηκόντων του και συγκεκριμένα με παράγοντες, όπως το άγχος, η κόπωση, κ.τ.λ από μαρτυρικές καταθέσεις, τόσο του θεράποντος ιατρού, όσο και άλλου ιατρού που η ειδικότητά του έχει σχέση με τη συγκεκριμένη ασθένεια.

- Συμπεριλαμβάνεται οτιδήποτε άλλο στοιχείο που θα ενισχύει τη σχέση της πάθησης του στρατιωτικού με την εν γένει εκτέλεση των καθηκόντων του.

γ. Όσον αφορά στη σχέση του παθόντος στρατιωτικού με την υπηρεσία, διευκρινίζονται οι παρακάτω περιπτώσεις:

- **Παθών σε υπηρεσία.** Οι εν ενεργεία στρατιωτικοί, μόνιμοι και μη, θεωρούνται ότι βρίσκονται σε υπηρεσία σε όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο υπηρετούν στις τάξεις των Ε.Δ. Στο χρόνο αυτό περιλαμβάνονται ο χρόνος που ο στρατιωτικός βρίσκεται σε οποιαδήποτε άδεια, καθώς και ο χρόνος που απαιτείται για τη μετάβαση των απολυόμενων από τις τάξεις των Ε.Δ στρατιωτικών, από τη Μονάδα, στον τόπο οριστικής διαμονής τους, όπως ο χρόνος προσδιορίζεται από τις κείμενες διαταγές που ρυθμίζουν τις ημέρες πορείας των ευρισκομένων σε κίνηση στρατιωτικών.

- **Παθών όχι σε υπηρεσία.** Αν το ατύχημα ή το συμβάν έλαβε χώρα πριν την είσοδο του παθόντος στις Ε.Δ ή μετά την έξοδό του από αυτές, τότε ο παθών δεν έχει σχέση με τη στρατιωτική υπηρεσία. Ομοίως, όταν το ατύχημα ή το συμβάν έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια που ο στρατιωτικός διατελούσε σε λιποταξία.

- **Παθών σε διατεταγμένη υπηρεσία.** Ο στρατιωτικός τελεί σε διατεταγμένη υπηρεσία στις παρακάτω περιπτώσεις:

- Σε κάθε δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα εντός του Στρατοπέδου της Μονάδας του και προβλέπεται από το πρόγραμμα ωρών υπηρεσίας και εκπαίδευσης. Επισημαίνεται ότι και ο ελεύθερος χρόνος είναι δραστηριότητα που συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα ωρών υπηρεσίας και εκπαίδευσης.

- Όταν βρίσκεται εκτός στρατοπέδου και εκτελεί συγκεκριμένη υπηρεσία που προβλέπεται από τους Στρατιωτικούς Νόμους – Κανονισμούς – Διαταγές.

- Κατά το χρόνο μετάβασης και επιστροφής από την οικία του στο χώρο εργασίας και αντίστροφα, ακολουθώντας τη συνήθη διαδρομή.

- Κατά το χρόνο μετάβασης στον τόπο προορισμού και επιστροφής στη Μονάδα, μετά από τη λήψη οιασδήποτε άδειας, ακολουθώντας τη συνήθη διαδρομή.

- Όταν βρίσκεται σε φύλλο πορείας. Επισημαίνεται ότι από το χρονικό διάστημα που αναγράφεται στο φύλλο πορείας, ως χρόνος σε διατεταγμένη υπηρεσία λογίζεται ο απαιτούμενος για την κίνησή του από τη Μονάδα του προς την οικία του και από την οικία του προς την έδρα της Μονάδας που πρέπει να παρουσιαστεί.

- **Παθών όχι σε διατεταγμένη υπηρεσία.** Αν ο παθών κατά το χρόνο του ατυχήματος δεν εκτελούσε υπηρεσία με την παραπάνω έννοια, τότε έπαθε «όχι σε διατεταγμένη υπηρεσία».

- **Παθών εξαιτίας της υπηρεσίας.** Αν υπάρχει άμεση σχέση του ατυχήματος με την υπηρεσία (ήτοι εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας) και το ατύχημα οφείλεται σε τυχαίο γεγονός μη δυνάμενο να προβλεφθεί και να αποφευχθεί ή δεν διαπιστώνεται στο πρόσωπο του παθόντος η συνδρομή του στοιχείου του δόλου ή της βαριάς αμέλειας ή διαπιστώνεται ελαφρά αμέλειά του, τότε ο παθών έπαθε «εξαιτίας της υπηρεσίας».

δ. Επιπλέον για την υποβοήθηση των διενεργούντων τις ΕΔΕ, αλλά και των προϊσταμένων κλιμακίων, σε ό,τι αφορά τα κριτήρια για το χαρακτηρισμό της διαπιστούμενης αμελούς συμπεριφοράς ως «ελαφράς» ή «βαριάς», επισημαίνεται ότι ως αμέλεια νοείται η εκδήλωση συμπεριφοράς η οποία αποκλίνει από αυτή του μέσου επιμελούς ανθρώπου. Εφόσον, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις αντικειμενικές περιστάσεις (συνθήκες εμφάνισης του ατυχήματος, βαθμός επικινδυνότητας της συγκεκριμένης υπηρεσιακής ενέργειας κ.τ.λ.) όσο και τις προσωπικές ικανότητες και δεξιότητες του παθόντος (που θα πρέπει να εκτιμώνται σε συνάρτηση με το χρόνο υπηρεσίας του στο στράτευμα, το βαθμό εξοικείωσής του με το συγκεκριμένο υπηρεσιακό αντικείμενο, το γεγονός της ύπαρξης ή μη ειδικής εκπαίδευσης, κ.τ.λ.), διαπιστώνεται ότι η απόκλιση είναι αδικαιολόγητα μεγάλη, τότε θα πρόκειται για «βαριά» αμέλεια. Σε κάθε άλλη περίπτωση θα πρέπει να θεωρείται ότι ο τραυματισμός οφείλεται σε «ελαφρά» αμέλεια του παθόντος. Περαιτέρω διευκρινίζονται και τα ακόλουθα:

- Το «εξαιτίας της υπηρεσίας» δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι υπάρχει παράλληλα ευθύνη ή υπαιτιότητα της Υπηρεσίας.

- Τραυματισμοί που προήλθαν συνεπεία τροχαίων ατυχημάτων που συμβαίνουν με υπηρεσιακό ή ΙΧ όχημα κατά την εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας, εκτός αν οφείλονται σε υπαιτιότητα του στρατιωτικού οδηγού, πρέπει να λογίζονται ότι επήλθαν εξαιτίας της υπηρεσίας, εκτός αν οφείλονται σε βαριά αμέλεια ή δόλο (παραβίαση ερυθρού σηματοδότη, παραβίαση ρυθμιστικής πινακίδας STOP, κ.τ.λ.).

- **Παθών όχι εξαιτίας της υπηρεσίας.** Αν το ατύχημα έλαβε χώρα από υπαιτιότητα (δόλο ή βαριά αμέλεια) του παθόντος, γιατί αυτός προέβη σε συγκεκριμένη αντικανονική ενέργεια ή για λόγους ξένους προς την Υπηρεσία, τότε έπαθε «όχι εξαιτίας της υπηρεσίας».

Εάν από τη διενέργεια της ΕΔΕ προκύψουν ευθύνες σε εμπλεκόμενο με το ατύχημα προσωπικό, ο διενεργών οφείλει να προτείνει τον πειθαρχικό έλεγχο ή την ποινική δίωξη του εν λόγω προσωπικού.

Με το πέρας της διενέργειας της ΕΔΕ, ο διενεργών υποβάλλει τον πρωτότυπο φάκελο της ΕΔΕ, με πόρισμα πλήρως αιτιολογημένο, στην αρχή που την διέταξε, ενώ παράλληλα υποβάλλει επικυρωμένα φωτοαντίγραφα της δικογραφίας ΕΔΕ στην προϊστάμενη αρχή και στον Εισαγγελέα του αρμόδιου Στρατιωτικού Δικαστηρίου (Γ.Ε.ΕΘ.Α (2013)).

7.2 Διαδικασίες Διενέργειας Απλής Διοικητικής Εξέτασης (ΑΔΕ) με Αντικείμενο Εξέτασης Απλό Τραυματισμό Προσωπικού των Ε.Δ.

Απλή Διοικητική Εξέταση (ΑΔΕ) δύναται να διατάσσεται σε περιπτώσεις **απλών τραυματισμών** για τις οποίες ο παθών θα απουσιάζει από την υπηρεσία του, για λόγους υγείας, για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο των τριάντα (30) ημερών. Ο διενεργών την ΑΔΕ ακολουθεί τις βασικές αρχές διενέργειας της ΕΔΕ, σε όση έκταση αυτές μπορούν να βρουν εφαρμογή, με τη διαφορά ότι δεν λαμβάνει έγγραφες ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις, όπως στην ΕΔΕ, η δε δικογραφία ολοκληρώνεται με τη συγκέντρωση γραπτών αναφορών των προσώπων που εμπλέκονται στην υπό διερεύνηση υπόθεση, με τη συγκέντρωση κάθε εγγράφου σχετικού με αυτήν καθώς και με τη σύνταξη του πορίσματος. Εάν από το πόρισμα της ΑΔΕ προκύπτει ότι η υπόθεση χρήζει περαιτέρω εξέτασης, τότε με ευθύνη αυτού που τη διέταξε, δύναται να μετατρέπεται σε ΕΔΕ. Τονίζεται ότι και στην περίπτωση των ΑΔΕ για απλούς τραυματισμούς, φωτοαντίγραφο του φακέλου της σχηματισθείσας δικογραφίας ΑΔΕ θα διαβιβάζεται και στον Εισαγγελέα του αρμόδιου Στρατιωτικού Δικαστηρίου, για ποινική αξιολόγηση. Εάν όμως υφίσταται δόλος του ιδίου του παθόντος (αυτοτραυματισμός) ή εμπλοκή τρίτου προσώπου, θα διατάσσεται ΕΔΕ (Γ.Ε.ΕΘ.Α (2013)).

7.3 Διαπιστώσεις – Συμπεράσματα

Από τα καθοριζόμενα στην ΠαΔ 4-2/2013/Γ.Ε.ΕΘ.Α προκύπτει ότι η Μονάδα σε κάθε περίπτωση θανάτου – τραυματισμού – πάθησης, ανεξάρτητα του τόπου και του χρόνου που συνέβησαν αυτά, διατάσσει ΕΔΕ ή ΑΔΕ, στο πόρισμα της οποίας ο διενεργών θα αποφαινεται αιτιολογημένα για τη σχέση του παθόντα – θανόντα με την υπηρεσία, για τυχόν ευθύνες των εμπλεκομένων στο ατύχημα/συμβάν καθώς για τον πειθαρχικό έλεγχο ή ποινική δίωξη των υπευθύνων στρατιωτικών. Σε περίπτωση που ο παθών τραυματίστηκε – απεβίωσε – ασθένησε «εξαιτίας της υπηρεσίας», είναι δυνατόν ο ίδιος ή τα συγγενικά του πρόσωπα να διεκδικήσουν στα διοικητικά δικαστήρια αποζημίωση, καθόσον ενδέχεται να προκύπτει αστική ευθύνη του Δημοσίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό θα μελετήσουμε δύο περιπτώσεις θανάτου στρατιωτικών με τις οποίες ασχολήθηκαν τα διοικητικά δικαστήρια και για τις οποίες προέκυψε αστική ευθύνη του Δημοσίου.

8.1 Μελέτη Περίπτωσης 1

8.1.1 Περιγραφή

Η πρώτη περίπτωση αφορά σε στρατιωτικό και συγκεκριμένα Επαγγελματία Οπλίτη (ΕΠ.ΟΠ), ο οποίος απεβίωσε εντός στρατοπέδου, όταν υπέστη οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου. Το περιστατικό συνέβη στις 2-10-2003 στο στρατόπεδο του 501 Μηχανοκίνητου Τάγματος Πεζικού (501 Μ/Κ ΤΠ) στα Γιαννιτσά, οπότε ο Ι. Σ., ΕΠ.ΟΠ. Δεκανέας (ΠΖ), με ειδικότητα χειριστή όλμων 4,2'', παρουσιάστηκε στον αξιωματικό Υπηρεσίας και Διανυκτέρευσης του Τάγματος Γ. Κ. και ζήτησε άδεια να επισκεφθεί τον ιατρό υπηρεσίας, παραπονούμενος ότι αισθανόταν πόνο στο στήθος και δύσπνοια. Με την συνοδεία του εν λόγω αξιωματικού προσήλθε στο ιατρείο της Μονάδας, στο οποίο εκτελούσε καθήκοντα ιατρού υπηρεσίας του στρατοπέδου ο στρατιώτης ιατρός, χωρίς ειδικότητα (ΥΓ), Α. Κ., ο οποίος προέβη σε κλινική εξέταση αυτού (ακρόαση καρδιάς και πνευμόνων), χωρίς ευρήματα και του χορήγησε μισό δισκίο αγχολυτικού παρασκευάσματος, γιατί, σε σχετική ερώτηση του ιατρού, απάντησε ότι κατά την περίοδο εκείνη αντιμετώπιζε σοβαρά οικογενειακά και

οικονομικά προβλήματα, που του δημιουργούσαν αγχώδεις εκδηλώσεις και ακόμα ότι τα συμπτώματα αυτά παρουσιάστηκαν «πριν λίγη ώρα που πήγε να ξαπλώσει». Μετά την πάροδο 5-10 λεπτών, μέτρησε την πίεση του, που βρέθηκε φυσιολογική (140 mm/Hg για τη συστολική και 90 mm/Hg για τη διαστολική), καθώς και τους σφυγμούς, που ήταν σχετικά ανεβασμένοι (100 σφύξεις /λεπτό). Τον άφησε να ηρεμήσει άλλα 10 λεπτά περίπου, μετά την πάροδο των οποίων, ο ασθενής δήλωσε ότι αισθανόταν καλύτερα και αναχώρησε για το θάλαμο του, προκειμένου να αναπαυθεί. Λίγα λεπτά αργότερα, ο ανωτέρω ιατρός αντιλήφθηκε ένα άτομο να κινείται με κατεύθυνση από τους θαλάμους προς το ιατρείο και να πέφτει στο έδαφος. Έσπευσε στο σημείο εκείνο, όπου διαπίστωσε ότι πρόκειται για τον Ι. Σ., ο οποίος δεν είχε πλέον σφύξεις, προέβη σε ενέργειες καρδιακής αναζωογόνησης και κάλεσε φορειοφόρο όχημα της Μονάδας, με το οποίο διακομίστηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Γιαννιτσών, εξετάστηκε στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία της Καρδιολογικής Κλινικής αυτού, στις 23.05', οπότε διαπιστώθηκε ότι ήταν ήδη νεκρός. Για τη διαπίστωση των αιτιών του θανάτου του ανωτέρω διενεργήθηκε, κατόπιν έγγραφης παραγγελίας του Φρουραρχείου Γιαννιτσών νεκροψία - νεκροτομή, από τον ιατροδικαστή Μ. Τ., για την οποία συντάχθηκε η από 4-10-2003 έκθεση, στην οποία αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «η καρδιά φέρει στεφανιαία αγγεία με βαρύτατες αρτηριοσκληρυντικές αλλοιώσεις. Παρατηρούμε πλήρη απόφραξη του προσθίου κατιόντος κλάδου της αριστερής στεφανιαίας αρτηρίας. Κατά τη διατομή του μυοκαρδίου παρατηρούμε εκτεταμένη εμφραγματική περιοχή του προσθίου τοιχώματος...καθώς και εμφραγμα του μεσοκοιλιακού τοιχώματος», συμπερασματικά δε αναφέρεται ότι «ο θάνατος στην προκειμένη περίπτωση οφείλεται σε οξύ εμφραγμα του μυοκαρδίου συνεπεία των βαρύτατων αρτηριοσκληρυντικών αλλοιώσεων των στεφανιαίων αγγείων της καρδιάς, επήλθε δε περί την 23.00' ώρα της 2-10-2003». Διενεργήθηκε ΕΔΕ., για την οποία συντάχθηκε την 30-1-2004 έκθεση του Σχη (ΤΘ) Π. Τ., σύμφωνα με την οποία ο Ι. Σ. απεβίωσε από αιτία μη δυνάμενη να προβλεφθεί.

Μετά το περιστατικό η σύζυγος του θανόντος, Μ. Χ., κατέθεσε, την 23-10-2006, αγωγή κατά του Ελληνικού Δημοσίου, αρχικά σε πρώτο βαθμό, στα Διοικητικά Δικαστήρια και στη συνέχεια, σε δεύτερο βαθμό, στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, με την οποία ζητούσε να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εφεσίβλητου να της καταβάλει εντόκως, για την ίδια ατομικά, καθώς και για λογαριασμό των τριών ανηλίκων τέκνων της Σ., Β. και Δ. Σ., των οποίων ασκούσε τη γονική μέριμνα, το συνολικό ποσό των 900.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης για

το θάνατο του συζύγου της και πατέρα των τέκνων της. Ειδικότερα, κατά τα εκτιθέμενα στην αγωγή, ο θάνατος του συζύγου της εκκαλούσας οφειλόταν στις ακόλουθες παράνομες πράξεις ή παραλείψεις: α) στην παράνομη παράλειψη των αρμόδιων, για την εξέταση και κρίση της σωματικής ικανότητας του Ι. Σ., οργάνων του Δημοσίου, κατά την κατάταξη του ως επαγγελματία οπλίτη, να τον υποβάλουν στις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις, διαφορετικά στον πλημμελή τρόπο με τον οποίο τα όργανα αυτά εξέτασαν τη σωματική του ικανότητα, με αποτέλεσμα να μην διαγνωσθούν αρτηριοσκληρυντικές αλλοιώσεις των στεφανιαίων αγγείων της καρδιάς του και να μην υποβληθεί στη δέουσα θεραπεία, με επακόλουθο το μοιραίο έμφραγμα του μυοκαρδίου, το οποίο επέφεραν οι ανωτέρω αλλοιώσεις, β) στην παράνομη παράλειψη του Διοικητή του 501 Μ/Κ Τάγματος Πεζικού, στο οποίο υπηρετούσε ο θανών, να τον υποβάλει από 4-3-2003, οπότε συμπληρώθηκε ένα έτος από την κατάταξη του, στην προβλεπόμενη ετήσια υγειονομική εξέταση, η οποία θα απέτρεπε το θάνατο του, με την έγκαιρη διάγνωση της πάθησης του και την κατάλληλη θεραπεία, γ) στην παράνομη παράλειψη του Διευθυντή του 424 Γενικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου Εκπαίδευσης (Γ.Σ.Ν.Ε.) Θεσσαλονίκης, καθώς και του Διευθυντή της ορθοπαιδικής κλινικής του ίδιου νοσοκομείου, στην οποία είχε εισαχθεί στις 13-8-2003 με κάταγμα κεφαλής κερκίδος (ΔΕ), να τον υποβάλουν στις δέουσες ιατρικές εξετάσεις κατά τη διάρκεια της εκεί νοσηλείας του, με αποτέλεσμα να μην διαγνωστούν και πάλι οι αρτηριοσκληρυντικές αλλοιώσεις των στεφανιαίων αγγείων του, δ) στην εσφαλμένη διάγνωση του οπλίτη ιατρού άνευ ειδικότητας (ΥΓ), του 501 Μ/Κ ΤΠ, ο οποίος απέδωσε τους πόνους στο στήθος και τη δύσπνοια που αισθανόταν ο θανών, όταν προσήλθε στο ιατρείο της Μονάδας, περί ώρα 22.15' της 2-10-2003, σε αγχώδεις εκδηλώσεις, ενώ οφείλονταν σε υπό εξέλιξη έμφραγμα του μυοκαρδίου και στην παράλειψη του ίδιου οργάνου να μεριμνήσει για την άμεση μεταφορά του στο νοσοκομείο και ε) στην παράλειψη των αρμοδίων οργάνων του Δημοσίου να μεριμνήσουν για την επάνδρωση της προαναφερόμενης Μονάδας (501 Μ/Κ ΤΠ) με ειδικευμένους ιατρούς των βασικών τουλάχιστον ειδικοτήτων της παθολογίας και καρδιολογίας ή με έμπειρους ιατρούς, που να εγγυώνται την κατά το δυνατόν ορθή αντιμετώπιση (διάγνωση, παροχή πρώτων βοηθειών κ.λ.π.) σοβαρών προβλημάτων υγείας των στρατευμένων, όπως εκείνο του θανόντος, παράλειψη που συνιστά παραβίαση του δικαιώματος των πολιτών και της αντίστοιχης υποχρέωσης του Κράτους για τη λήψη μέτρων προς εξασφάλιση της υγείας του, που απορρέουν από τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 2 και 21 παρ. 3 του Συντάγματος. Με την εκκαλούμενη απόφαση το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχτηκε σχετική ένσταση που προέβαλε το εφεσίβλητο και

έκρινε ότι είναι αναρμόδιο κατά τόπον όσον αφορά τις προβαλλόμενες υπό στοιχεία β, γ και δ πράξεις ή παραλείψεις, παραπέμποντας την υπόθεση, κατά το μέρος που αφορά τις υπό στοιχεία β και δ παραλείψεις στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Βέροιας, κατά το μέρος δε που αφορά την υπό στοιχείο γ παράλειψη στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, ενώ για τις υπό στοιχεία α και ε παραλείψεις, που εξέτασε την αγωγή στην ουσία της, την απέρριψε ως αβάσιμη.

Το εφεσίβλητο προέβαλε ότι δεν συντρέχουν στην προκειμένη περίπτωση οι προϋποθέσεις του άρθρου 105 του Εισ. Ν. Α.Κ., ότι είναι αβάσιμος και αναπόδεικτος ο ισχυρισμός σχετικά με το ότι η εκκαλούσα και τα ανήλικα τέκνα της υπέστησαν πράγματι ψυχική οδύνη, επικουρικά δε ότι τα επιμέρους κονδύλια που ζητούνται με την αγωγή είναι υπερβολικά, ενόψει συντρέχοντος πταίσματος του Ι. Σ., που συνέβαλε στο θάνατό του κατά ποσοστό 98% και συνίσταται: α) στο ότι κατά τις υγειονομικές εξετάσεις, προκειμένου να καταταγεί ως ΕΠ.ΟΠ., αλλά και όσο διάστημα υπηρέτησε με την εν λόγω ιδιότητα, δεν εξέφρασε σε οποιοδήποτε ιατρό ή άλλο αρμόδιο όργανο, παράπονο για την υγεία του ή άλλο ενόχλημα που θα μπορούσε να γεννήσει υποψία καρδιακής νόσου, β) ότι ακόμα και την ημέρα του θανάτου του (2-10-2003) και παρά το γεγονός ότι αισθανόταν πόνο στο στήθος από τις 17.00', όπως κατέθεσαν στην ΕΔΕ συναδέλφοι του στους οποίους παραπονέθηκε για τον πόνο αυτό, ζήτησε να επισκεφθεί το ιατρείο της Μονάδας μόλις στις 22,15' δηλαδή με καθυστέρηση 5 ωρών, ακόμα δε και τότε δεν διευκρίνισε στον ιατρό που τον εξέτασε την ώρα έναρξης του πόνου, αναφέροντας ότι τον αισθάνθηκε «πριν από λίγο», γ) ότι κάπνιζε και μάλιστα πάρα πολύ, όπως φαίνεται και από τις μαρτυρικές καταθέσεις συναδέλφων του και δ) ότι βίωνε έντονο άγχος λόγω οικογενειακών του προβλημάτων, όπως ανέφερε στον ιατρό της Μονάδας λίγη ώρα πριν εκπνεύσει και επιβεβαιώνεται και από το Πιστοποιητικό Τύπου Α' του Στρατολογικού Γραφείου Πειραιά, που υπάρχει στο φάκελο, αποτελούν δε όλα αυτά παράγοντες που επέδρασαν καταλυτικά στην εκδήλωση της στεφανιαίας νόσου και τον αιφνίδιο θάνατο του από οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου. Για την απόδειξη των ισχυρισμών του προσκόμισε το εφεσίβλητο στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο το τμήμα εκείνο από το σύγγραμμα «Καρδιολογία» του καθηγητή Π. Τ. (έκδοση Β 1993), όπου παρατίθεται το Κεφάλαιο 6, που αναφέρεται στη στεφανιαία νόσο και στο οποίο, μεταξύ των προδιαθεσικών παραγόντων της αθηροσκλήρυνσης των στεφανιαίων αρτηριών αναφέρονται το κάπνισμα, γιατί διαταράσσεται το ισοζύγιο μεταξύ προσφοράς και απαιτήσεων του μυοκαρδίου σε οξυγόνο, οπότε συμβαίνει η κλινική εκδήλωση της στεφανιαίας νόσου, καθώς και το άγχος (stress), το οποίο έχει

ενοχοποιηθεί για θάνατο και οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου. Σχετικά με το συνδυασμό των προδιαθεσικών παραγόντων αθηροσκλήρυνσης, αναφέρεται στο εν λόγω σύγγραμμα ότι, η συνύπαρξη δύο ή περισσότερων τέτοιων παραγόντων σε ένα άτομο αυξάνει, κατά γεωμετρική πρόοδο, την πιθανότητα εμφάνισης στεφανιαίας νόσου. Ως κλινικές εικόνες με τις οποίες μπορεί να εκδηλωθεί η νόσος αυτή αναφέρονται, μεταξύ άλλων, ο αιφνίδιος θάνατος και το οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου. Για το κάπνισμα, αναφέρεται ότι σχετίζεται περισσότερο με τον αιφνίδιο θάνατο, ιδιαίτερα στα νέα άτομα, στα μέτρα δε που προτείνονται για την πρόληψη του αιφνίδιου θανάτου περιλαμβάνεται και η αποφυγή της νικοτίνης. Επίσης προσκόμισε το εφεσίβλητο αντίγραφο γενικών εξετάσεων αίματος και ούρων, καθώς και βιοχημικές εξετάσεις ζακχάρου, ουρίας και κρεατινίνης στις οποίες υποβλήθηκε ο Ι. Σ., στις 14-8-2003, στο 424 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Εκπαίδευσης και το με αριθμ. πρωτ. Φ.800/33/15862/Σ.3976/20-12-2006 έγγραφο του τελευταίου, σύμφωνα με το οποίο «ο Σ. Ι. προσήλθε στα εξωτερικά ιατρεία της Ορθοπαιδικής Κλινικής την 13-8-2003, με κάκωση αγκώνος (ΔΕ). Μετά τον γενόμενο ακτινολογικό έλεγχο διεγνώσθη κάταγμα κεφαλής κερκίδας. Αποφασίστηκε η συντηρητική θεραπεία (γύψινος νάρθηκας ΒΠΚ για 3 εβδομάδες). Για τη λήψη αναρρωτικής άδειας έγινε εισαγωγή στην ορθοπαιδική κλινική για ένα 24ωρο. Στις περιπτώσεις αυτές δεν απαιτούνται ηλεκτροκαρδιογραφικός έλεγχος, ούτε εκτεταμένος αιματολογικός έλεγχος. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται σε περιπτώσεις χειρουργικής θεραπείας (λήψη αναισθησίας)». Με την εκκαλούμενη απόφαση απορρίφθηκε η αγωγή της εκκαλούσας, κατά το μέρος που εξετάστηκε στην ουσία της, αφού κρίθηκε ότι δεν ενήργησαν αντίθετα προς τις αρχές της ιατρικής επιστήμης τα αρμόδια υγειονομικά όργανα του Στρατεύματος κρίνοντας τον Ι. Σ. κατάλληλο προκειμένου να καταταγεί ως ΕΠ. ΟΠ., εφόσον τόσο από τις εργαστηριακές εξετάσεις (αίματος και ούρων), στις οποίες υποβλήθηκε, καθώς και την κλινική εξέταση του από ιατρούς διαφόρων ειδικοτήτων, μεταξύ των οποίων και καρδιολόγος, αλλά ούτε και από το ιατρικό ιστορικό του ιδίου και των γονέων του, που αυτός ανέφερε, προέκυψαν ενδείξεις που θα επέβαλαν περαιτέρω καρδιολογικό έλεγχο. Επίσης ότι η μη επάνδρωση του 501 Μ/Κ Τ.Π. με ιατρούς ειδικευμένους στην καρδιολογία ή παθολογία, με επακόλουθο την ανάθεση και άσκηση καθηκόντων ιατρού υπηρεσίας σε οπλίτη ιατρό χωρίς ειδικότητα, όπως αυτός που εξέτασε το σύζυγο της εκκαλούσας, στις 2-10-2003, δεν έρχεται σε αντίθεση με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος, που επιβάλλει στο Κράτος την υποχρέωση να λάβει θετικά μέτρα για την προστασία της υγείας των πολιτών και συνεπώς δεν θεμελιώνεται αποζημιωτική ευθύνη του εφεσίβλητου.

Το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με την απόφαση 5/2009 έκρινε:

α. Τα υγειονομικά όργανα του εφεσίβλητου, τα οποία αποφάνθηκαν για την καταλληλότητα του Ι. Σ., προκειμένου να καταταγεί ως ΕΠ.ΟΠ., χωρίς προηγουμένως να τον υποβάλουν σε δοκιμασία κόπωσης δεν ενέργησαν σύμφωνα με τις αρχές και τις μεθόδους της ιατρικής επιστήμης. Περαιτέρω, λαμβάνοντας το δικαστήριο υπόψη: 1) ότι, ναι μεν δεν είναι συχνό φαινόμενο να πεθαίνει ένα νέο άτομο, το οποίο δεν είχε προηγουμένως κλινικά συμπτώματα από καρδιά, όπως υποστηρίζει το εφεσίβλητο, ωστόσο, όμως, δεν είναι κάτι άγνωστο για την επιστήμη της καρδιολογίας και 2) ότι, εφόσον ο Ι. Σ. έπασχε από νόσο η οποία τον καθιστούσε ακατάλληλο για κατάταξη στο Στράτευμα, την οποία δεν διέγνωσαν τα αρμόδια υγειονομικά όργανα αυτού, λόγω του ελλιπούς καρδιολογικού ελέγχου στον οποίο υποβλήθηκε, με αποτέλεσμα να μην ενημερωθεί και ο ίδιος για τη σοβαρότητα της κατάστασης του προκειμένου να προβεί στις δέουσες ενέργειες, η μη σύμφωνη με τις μεθόδους της ιατρικής επιστήμης συμπεριφορά αυτή των οργάνων του Δημοσίου ήταν ικανή και προκάλεσε πράγματι στη συγκεκριμένη περίπτωση το θάνατο του ανωτέρω, ανεξάρτητα από το αν συνέβαλαν σ' αυτό και άλλοι παράγοντες και συνεπώς υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ως άνω συμπεριφοράς και του ζημιογόνου αποτελέσματος του θανάτου του. Τα προβαλλόμενα από το εφεσίβλητο, σχετικά με το ότι η διενέργεια ιατρικών εξετάσεων για τη διαπίστωση της καταλληλότητας των κατατασσόμενων στο Στράτευμα, δεν έχουν ως σκοπό τη διαφώτιση τους σχετικά με την κατάσταση της υγείας τους, αλλά έχουν τεθεί μόνο για χάρη του γενικού συμφέροντος, που θίγεται σε περίπτωση κατάταξης προσώπων ακαταλλήλων για την αποστολή τους και έτσι δεν θεμελιώνεται αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου, απορρίφθηκαν, αφού η διαδικασία που ακολουθείται για τη διαπίστωση της ανωτέρω καταλληλότητας αποσκοπεί στο να προστατεύσει και το προσωπικό συμφέρον των κατατασσόμενων στο Στράτευμα και συνεπώς δεν μπορεί να αποκλειστεί στη συγκεκριμένη περίπτωση η ως άνω ευθύνη.

β. Η μη επάνδρωση από το εφεσίβλητο του 501 Μ/Κ ΤΠ με ειδικευμένο ιατρό και η εκτέλεση υπηρεσίας ιατρού της εν λόγω Μονάδας, στις 2-10-2003, από οπλίτη ιατρό χωρίς ειδικότητα, ο οποίος, λόγω έλλειψης σχετικής πείρας, δεν έκανε ορθή διάγνωση, με αποτέλεσμα να μην μεταφερθεί ο Ι. Σ. στο πλησιέστερο νοσοκομείο αμέσως μόλις ανέφερε στον ανωτέρω ιατρό πόνο στο στήθος και δύσπνοια, αλλά όταν πλέον διαπίστωσε ο τελευταίος ότι δεν είχε σφύξεις, δεν είναι σύμφωνη με τις

ισχύουσες διατάξεις. Και η παράλειψη αυτή ήταν ικανή και στη συγκεκριμένη περίπτωση προκάλεσε το θάνατο του Ι. Σ., ο οποίος εξέπνευσε πριν φθάσει στο νοσοκομείο, όπου θα του παρέχονταν η ενδεδειγμένη ιατρική βοήθεια και συνεπώς υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ αυτής και του ζημιογόνου αποτελέσματος ανεξάρτητα από το αν, σύμφωνα με τις μαρτυρικές καταθέσεις των ιατρών, η πρόγνωση της νόσου του ανωτέρω ήταν ιδιαίτερα βαριά, αφού αυτοί εκφράζουν την προσωπική επιστημονική τους άποψη ή πιθανολογούν, χωρίς να προκύπτει με βεβαιότητα ότι το αποτέλεσμα θα ήταν το ίδιο και στην περίπτωση ορθής διάγνωσης και άμεσης μεταφοράς του Ι. Σ. στο νοσοκομείο, ενόψει και της άποψης που εκφράζει στην κατάθεσή του ο Διευθυντής της Καρδιολογικής Κλινικής του νοσοκομείου Γιαννιτσών, για ενδεχόμενη διενέργεια της δέουσας θεραπείας αν η μεταφορά στο νοσοκομείο γινόταν νωρίτερα.

γ. Επειδή, ούτε από την παρ.2 του άρθρου 5 του Κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας των Στρατευμάτων, που επικαλείται η εκκαλούσα, σύμφωνα με την οποία «ο Διοικητής Μονάδας ευθύνεται και μεριμνά ιδιαιτέρως για την υγεία του υπ' αυτόν προσωπικού» ούτε από άλλη διάταξη, προκύπτει υποχρέωση υποβολής των ΕΠ.ΟΠ. σε υγειονομική εξέταση μετά τη συμπλήρωση έτους από την κατάταξη τους και συνεπώς, τα προβαλλόμενα με την αγωγή ότι ήταν παράνομη η παράλειψη του Διοικητή του 501 Μ/Κ ΤΠ να υποβάλει τον Ι. Σ. σε ετήσια υγειονομική εξέταση, παρά το ότι είχε παρέλθει διάστημα ενάμισι έτους από την κατάταξη του, είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

δ. Εξάλλου, όπως προκύπτει από το έγγραφο του 424 Γ.Σ.Ν.Ε. Θεσσαλονίκης που προσκόμισε το εφεσίβλητο, ο Ι. Σ. νοσηλεύτηκε στην Ορθοπεδική Κλινική αυτού για κάταγμα κεφαλής κερκίδας, που αντιμετωπίστηκε με συντηρητική θεραπεία (τοποθέτηση γύψινου νάρθηκα), οπότε, αφού δεν υποβλήθηκε σε χειρουργική θεραπεία, δεν ήταν αναγκαίο να υποβληθεί, κατά τις αρχές της ιατρικής επιστήμης, σε καρδιολογικό έλεγχο και έτσι δεν συντρέχει παράνομη παράλειψη του Διευθυντή του εν λόγω νοσοκομείου, καθώς και του Διευθυντή της Ορθοπεδικής Κλινικής αυτού.

ε. Η εσφαλμένη διάγνωση του ιατρού του 501 Μ/Κ ΤΠ και η συνεπεία αυτής μη άμεση μεταφορά του Ι. Σ. στο πλησιέστερο νοσοκομείο, οφειλομένη, κατά τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, στην εκτέλεση καθηκόντων ιατρού υπηρεσίας της Μονάδας από οπλίτη ιατρό, χωρίς ειδικότητα, στερούμενο σχετικής πείρας δεν συνιστά αυτοτελή παράνομη παράλειψη των οργάνων του εφεσίβλητου.

Κατ' ακολουθίαν, οι αντίθετοι ισχυρισμοί που προβάλλονται με την αγωγή, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

στ. Επειδή όσον αφορά την ένσταση του συντρέχοντος πταίσματος που προέβαλε το εφεσίβλητο, το δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη: 1) ότι, όπως κατέθεσε ο ΕΠ.ΟΠ. Θ. Β., ο οποίος ήταν μαζί με τον θανόντα, στις 2-10-2003, από το μεσημέρι μέχρι τις 20.00' ή 21.00' που ξάπλωσαν να κοιμηθούν, του είπε ότι αισθανόταν πόνο στο στήθος στις 17.00', πέντε (5) ώρες δηλαδή πριν επισκεφθεί το ιατρείο της Μονάδας, πράγμα που έπραξε στις 22.15', 45 μόλις λεπτά πριν εκπνεύσει και, όπως κατέθεσε ο ιατροδικαστής Μ. Γ., το έμφραγμα του μυοκαρδίου που υπέστη ο Ι. Σ. βρισκόταν σε εξέλιξη αρκετές ώρες πριν, 2) ότι τα άτομα συμβάλλουν ουσιαστικά στην καλή ή κακή κατάσταση της υγείας τους, 3) ότι, παρά την εκστρατεία που γίνεται από το Υπουργείο Υγείας, για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις επιβλαβείς συνέπειες του καπνίσματος στην υγεία, η οποία υλοποιείται ακόμα και με την αναγραφή της επισήμανσης αυτής πάνω στις συσκευασίες των πωλουμένων σιγαρέττων, ο Ι. Σ. είχε την βλαπτική συνήθεια του καπνίσματος, αφού, όπως κατέθεσε ο ΕΠ.ΟΠ. Ν. Χ., ο οποίος συναναστρεφόταν καθημερινά τον θανόντα, κάπνιζε πάρα πολύ 4) ότι, όπως δέχεται η επιστήμη της καρδιολογίας, το κάπνισμα αποτελεί προδιαθεσικό παράγοντα της στεφανιαίας νόσου και συμβάλει στην εκδήλωση της με αιφνίδιο θάνατο, στα νεαρά κυρίως άτομα και 5) ότι το άγχος που βίωνε ο Ι. Σ., λόγω οικογενειακών και οικονομικών προβλημάτων, το οποίο επίσης αποτελεί προδιαθεσικό παράγοντα εκδήλωσης της εν λόγω νόσου, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση του βαθμού της συνυπαιτιότητάς του, όπως προέβαλε το εφεσίβλητο, αφού δεν πρόκειται για παράνομη ή μη αποδεκτή υπαίτια συμπεριφορά του, έκρινε ότι ο Ι. Σ. συνετέλεσε στην επέλευση του ζημιογόνου αποτελέσματος του θανάτου του, κατά ποσοστό 20%.

ζ. Το δικαστήριο έκρινε ομόφωνα ότι τα ανήλικα τέκνα της εκκαλούσας δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση για τον ψυχικό πόνο που θα δοκιμάσουν στο μέλλον, όταν ωριμάσουν ψυχοσωματικά και σχηματίσουν συναισθηματικό κόσμο, από την έλλειψη της παρουσίας του πατέρα τους κατά τα διάφορα στάδια της ζωής τους. Περαιτέρω, λαμβάνοντας το δικαστήριο, κατά πλειοψηφία, υπόψη : 1) τις ένορκες καταθέσεις των Χ. Π. και Ν. Δ., σχετικά με το ότι η εκκαλούσα είχε δημιουργήσει με τον θανόντα μια θαυμάσια οικογένεια, στην οποία ο τελευταίος ήταν αφοσιωμένος και ότι έτσι βιώνει έντονα τον ψυχικό πόνο της στέρησης του και 2) ότι, ο ξαφνικός θάνατος ενός νέου ανθρώπου ηλικίας μόλις 26

ετών, με τον οποίο η εκκαλούσα ήταν παντρεμένη και ζούσε μαζί του 5 χρόνια και με τον οποίο απέκτησε 3 παιδιά, της προκάλεσε, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και της λογικής, ψυχικό πόνο, έκρινε ότι δικαιούται για την ανακούφιση του ανάλογη χρηματική ικανοποίηση.

η. Τέλος, λαμβάνοντας το δικαστήριο υπόψη τις συνθήκες θανάτου του Ι. Σ., το βαθμό του πταίσματος των οργάνων του εφesiβλητου και το ποσοστό συνυπαιτιότητας του ιδίου για την επέλευση του θανάτου του, καθώς και την άσχημη οικονομική κατάσταση της οικογενείας της εκκαλούσας, έκρινε : 1) κατά πλειοψηφία, ότι πρέπει να αναγνωριστεί η υποχρέωση του εφesiβλητου να καταβάλει στην ίδια ατομικά χρηματική ικανοποίηση ποσού 130.000 ευρώ και 2) ομόφωνα, να της καταβάλει για καθένα από τα ανήλικα τέκνα της Σ., Β. και Δ. Σ. χρηματική ικανοποίηση ποσού 100.000 ευρώ και συνολικά ποσό 430.000 ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής (dsanet.gr).

8.1.2 Διαπιστώσεις – Συμπεράσματα

Από τη μελέτη του παραπάνω περιστατικού διαπιστώνουμε τα εξής:

- Παρότι ο θάνατος του Επαγγελματία Οπλίτη επήλθε από οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου και όχι από «βίαιο συμβάν», η υπό μελέτη περίπτωση αποτελεί εργατικό ατύχημα διότι ο θάνατος επήλθε και από υπαιτιότητα του εργοδότη, ο οποίος στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι το Ελληνικό Δημόσιο.

- Οι παραλείψεις του Δημοσίου, οι οποίες συνέτειναν στο θάνατο του εργαζομένου στρατιωτικού, οδήγησαν το δικαστήριο στην απόφαση να επιδικάσουν χρηματική αποζημίωση υπέρ της οικογένειας του θανόντος για ψυχική οδύνη, παρά το γεγονός ότι η συμπεριφορά του εκλιπόντος κρίθηκε ότι συνετέλεσε, σε ποσοστό 20%, στην επέλευση του ζημιογόνου αποτελέσματος του θανάτου.

- Συμπερασματικά στην υπό εξέταση περίπτωση ο θάνατος επήλθε «εξαιτίας της υπηρεσίας» διότι υπάρχει άμεση σχέση του ατυχήματος με την υπηρεσία (εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας) και το ατύχημα οφείλεται σε τυχαίο γεγονός μη δυνάμενο να προβλεφθεί και να αποφευχθεί, δεν διαπιστώνεται δε στο πρόσωπο του παθόντος η συνδρομή του στοιχείου του δόλου ή της βαριάς αμέλειας, παρά μόνο ελαφρά αμέλεια αυτού.

8.2 Μελέτη Περίπτωσης 2

8.2.1 Περιγραφή

Η δεύτερη περίπτωση αφορά στην πτώση στρατιωτικού ελικοπτέρου τύπου CHINOOK CH-47D στη θαλάσσια περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής στις 11-9-2004. Το ελικόπτερο, που μετέφερε τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής Πέτρο με την εντεκαμελή συνοδεία του, είχε απογειωθεί από την Αθήνα και είχε τελικό προορισμό το Άγιο Όρος. Η πτήση αυτή αποσκοπούσε στη μεταφορά των επιβατών για προσκύνημα στο Άγιο Όρος. Η συντριβή του ελικοπτέρου είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο και των 17 επιβαινόντων σε αυτό, πληρώματος και επιβατών (iefimerida.gr). Ο μακαριστός Πατριάρχης Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής Πέτρος πραγματοποιούσε, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα (tanilia.blogspot.gr).

Σύμφωνα με το πόρισμα της επιτροπής πραγματογνωμόνων δεν υπάρχουν ευθύνες για την πτώση του Chinook. Συγκεκριμένα αναφέρεται στο πόρισμα, ότι δεν προέκυψε ότι υφίσταται συγκεκριμένη παράνομη πράξη ή παράλειψη ή παράλειψη υλικής ενέργειας, σχετικά με την επιθεώρηση και συντήρηση του επίμαχου ελικοπτέρου, ούτε ότι τα μέλη του πληρώματος και οι ενέργειές τους συντέλεσαν στην πτώση του. Το μόνο που υπήρξε -συνεχίζει το πόρισμα- είναι ότι ο συγκυβερνήτης κατά την πρόσκρουση δεν φορούσε τις ζώνες ασφαλείας και δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις συμμετοχής του ως μέλος του πληρώματος της συγκεκριμένης πτήσης. Όμως, και τα δύο αυτά (παράλειψη και συμμετοχή) δεν διαπιστώθηκε ότι συνέβαλαν στην πρόκληση του ατυχήματος. Επομένως, καταλήγει το πόρισμα, δεν προέκυψε ότι η πτώση του ελικοπτέρου οφειλόταν σε υπαιτιότητα του 5μελούς πληρώματος και σημειώνει ότι δεν έγινε δυνατόν να διακριβωθούν τα ακριβή αίτια της πτώσης του μοιραίου Chinook. Θεωρεί, όμως, ως πιθανή αιτία της πτώσης, την απώλεια πίεσεως στο Νο 2 υδραυλικό σύστημα ελέγχου πτήσεως, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που είχαν ως αποτέλεσμα το ελικόπτερο να περιέλθει σε ασυνήθη κατάσταση πτήσεως (iefimerida.gr).

Με την 18476/2010 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών κρίθηκε ότι για την πτώση του ελικοπτέρου, δεν αποδεικνύεται πλημμελής συμπεριφορά των οργάνων του εναγόμενου Δημοσίου ως προς τη συντήρηση, την εφαρμογή των τεχνικών οδηγιών ή ως προς τις επιβεβλημένες εν γένει επιθεωρήσεις του σκάφους.

Ακολούθως, κρίθηκε ότι δεν αποδεικνύεται ότι τα μέλη του πληρώματος αμέλησαν να λάβουν τα επιβεβλημένα ως εκ της ιδιότητάς τους μέτρα ή αθέτησαν να προβούν σε αναγκαίους χειρισμούς κατά τη διακυβέρνηση του ελικοπτέρου, προκειμένου να αποτρέψουν τη συντριβή του, η οποία επήλθε λόγω εμφάνισης ασυνήθους κατάστασης συνδεόμενης ενδεχομένως με κατασκευαστικές ατέλειες του σκάφους. Στη συνέχεια, κρίθηκε ότι η παραχώρηση του εν λόγω στρατιωτικού σκάφους άνευ ανταλλάγματος για τη μεταφορά του Πατριάρχη Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής και της συνοδείας του, δεν συνιστά επαγγελματική εμπορική δραστηριότητα και επομένως, ως εκ της φύσεως της, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 2251/1994, ώστε να δύναται να στοιχειοθετηθεί σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου ευθύνη αυτού ως εισαγωγή ελαττωματικών προϊόντων (dprotodikeio-ath.gr).

Επίσης με την υπ' αριθμό 2505/2011 απόφαση του 9^{ου} Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιώς κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι, κατά την έννοια του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., σε περίπτωση ευθύνης του Δημοσίου από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις οργάνων του, τα δικαστήρια της ουσίας μπορούν, εκτός από την αποζημίωση για αποκατάσταση κάθε θετικής ή αποθετικής ζημίας, να επιδικάσουν σε βάρος του Δημοσίου σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου, εύλογη χρηματική ικανοποίηση στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 932 του Α.Κ, κατά την έννοια δε της διάταξης αυτής, που απορρέει από το σκοπό της θέσπισής της, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι κοντινότεροι και στενά συνδεόμενοι συγγενείς του θανατωθέντος, δηλαδή ο σύζυγός του, οι εξ αίματος συγγενείς του α' και β' βαθμού (γονείς, τα παιδιά του, τα αδέρφια του, τα εγγόνια του, οι παππούδες, γιαγιάδες) καθώς και συγγενείς του εξ αγχιστείας α' βαθμού (πεθερός, πεθερά, γαμπρός, νύφη, όχι, όμως, και οι συγγενείς εξ αίματος πέραν του δεύτερου βαθμού, και οι αγχιστείες απωτέρου του πρώτου βαθμού, όπως η σύζυγος και τα παιδιά αδερφού του θανόντος, οι δε πιο πάνω διατάξεις εφαρμόζονται και σε περίπτωση θανάτωσης αλλοδαπού στο ελληνικό έδαφος από αδικοπραξία, δεδομένου ότι από το άρθρο 26 του ΑΚ, που ορίζει ότι οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου διαπράχθηκε το αδίκημα, προκύπτει ότι η σχέση, που δημιουργείται με τη διάπραξη αδικήματος στην Ελλάδα, διέπεται από το ελληνικό δίκαιο και, επομένως, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο καθορίζεται, πλην άλλων, και ποιος είναι ο κύκλος των προσώπων που ανήκει στην οικογένεια του θύματος, που δικαιούται να αξιώσει χρηματική ικανοποίηση. Περαιτέρω έγινε δεκτό ότι δεν υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της πτώσης ελικοπτέρου στη θάλασσα και

του λόγω αυτής θανάτου προσώπων α) με την παράνομη αποδοχή του σχεδίου πτήσης για το οικείο ελικοδρόμιο από όργανα της ΥΠΑ λόγω της «ακαταλληλότητάς» του δεδομένου ότι οι προδιαγραφές του συγκεκριμένου ελικοδρομίου δεν συνετέλεσαν στην πρόκληση της συντριβής του εν λόγω ελικοπτέρου, αφού αυτή έλαβε χώρα σε θαλάσσια περιοχή μακριά από το ελικοδρόμιο, η δε μη έγκριση των σχεδίων πτήσης του δεν θα οδηγούσε σε ματαίωση της πτήσης, καθότι το ελικοδρόμιο χρησιμοποιείται συστηματικά ως πεδίο προσγείωσης από τα στρατιωτικά ελικόπτερα, τόσο σε πολιτικές όσο και σε στρατιωτικές πτήσεις β) με την τυχόν παράλειψη παρακολούθησης της πτήσης του ελικοπτέρου από υπαλλήλους της ΥΠΑ, αφού δεν διαπιστώθηκε ότι αυτό αποτέλεσε συμβάλλοντα παράγοντα της συντριβής του ελικοπτέρου, και με την πλημμελή άσκηση των αρμοδιοτήτων της για συνέγερση της έρευνας και διάσωσης του ελικοπτέρου, δεδομένου ότι ο θάνατος ήταν ακαριαίος κατά την πρόσκρουση του ελικοπτέρου στη θάλασσα και γ) με την παράλειψη εφαρμογής των ειδικών διαδικασιών ασφάλειας VIP, η οποία φέρεται να οδήγησε στην πτώση του ελικοπτέρου λόγω επιμήκυνσης της πτήσης κατά «10 - 12 λεπτά», δεδομένου ότι από το χρονικό σημείο της πτώσης του ελικοπτέρου απαιτούνταν τουλάχιστον 12 λεπτά μέχρι την αναμενόμενη άφιξη του ελικοπτέρου στο ελικοδρόμιο, το δε γεγονός άλλωστε, ότι η ένδικη πτήση δεν έτυχε από την ΥΠΑ αυτής της ειδικής μεταχείρισης που προβλέπεται για αρχηγούς Κρατών (δημιουργία ειδικών ρυθμίσεων εναέριας κυκλοφορίας κ.τ.λ) δεν επέδρασε, κατά την έκθεση πραγματογνωμοσύνης, ως αίτιο επί του ατυχήματος. Επίσης έγινε δεκτό ότι η ανωτέρω κρίση περί έλλειψης αιτιώδους συνάφειας δεν ανατρέπεται ούτε από τις αντίθετες μαρτυρικές καταθέσεις, οι οποίες δεν θεωρήθηκαν πειστικές, ούτε από προσκομιζόμενο πρακτικό του ΝΣΚ αφού, πάντως, σε κάθε περίπτωση δεν περιείχε παραδοχή επιβλαβών για το Δημόσιο πραγματικών περιστατικών σχετιζομένων με την ιστορική βάση της κρινόμενης αγωγής και δεν συνιστούσε, «εξωδικαστική ομολογία του Ελληνικού Δημοσίου» κατ' άρθρο 177 παρ. 1 του ΚΔΔ (dprotodikeio-pei.gr).

Με την 5732/2012 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών κρίθηκε ότι στην περίπτωση που επέλθει θάνατος οργάνου του Δημοσίου εξαιτίας πτώσεως ιπτάμενου μέσου Κλάδου των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας στο πλαίσιο διενέργειας στρατιωτικής πτήσεως, η οικογένεια του οργάνου δικαιούται χρηματικής ικανοποίησεως λόγω ψυχικής οδύνης, έστω και αν δεν υφίσταται παράνομη πράξη ή παράλειψη ή υλική ενέργεια ή παράλειψη αυτής οργάνων του ή ειδική διάταξη νόμου

που να καθιερώνει ευθύνη του προς χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης (dprotodikeio-ath.gr).

Η σύζυγος του κυβερνήτη (ταγματάρχης στο βαθμό) και ο 2,5 ετών, τότε, γιος του (εκπροσωπούμενος από τη μητέρα του) προσέφυγαν στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών και ζητούσαν με αναγνωριστική αγωγή να καταβάλλει το Ελληνικό Δημόσιο στον καθένα από ένα εκατομμύριο ευρώ για αποκατάσταση της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν από τον αιφνίδιο θάνατο του Π. Π. Με βάση λοιπόν τις παραπάνω αποφάσεις, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών έκρινε ότι σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές (άρθρο 4 παράγραφος 5) και το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (ΕισΝΑΚ), ανακύπτει ευθύνη τού Δημοσίου για την αποκατάσταση της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν η σύζυγος και το παιδί τού κυβερνήτη του μοιραίου ελικοπτέρου. Για το λόγο αυτό, επιδίκασε το ποσό των 180.000 ευρώ στη σύζυγο του κυβερνήτη και το ποσό των 400.000 ευρώ στο ανήλικο παιδί του, με το νόμιμο τόκο από την ημέρα κατάθεσης της σχετικής αγωγής. Παράλληλα, οι δικαστές απέρριψαν όλους τους ισχυρισμούς τού Δημοσίου περί μη υποχρέωσης καταβολής αποζημίωσης για ψυχική οδύνη. Χαρακτηριστικό είναι ότι το Δημόσιο υποστήριξε ότι η πτήση μεταφοράς του Πατριάρχη Αλεξανδρείας στο Άγιο Όρος δεν αποσκοπούσε στην εξασφάλιση της Εθνικής Άμυνας της χώρας και κατά συνέπεια δεν πρέπει να καταβληθεί αποζημίωση. Αντίθετα, οι δικαστές απέρριψαν τον ισχυρισμό αυτό του Δημοσίου, κρίνοντας ότι η συγκεκριμένη πτήση είχε κρατικό σκοπό και αποσκοπούσε στο δημόσιο συμφέρον. Και αυτό γιατί, σύμφωνα με την δικαστική απόφαση, το Ελληνικό κράτος προσδίδει ιδιαίτερη θρησκευτική και ιστορική σημασία στον Προκαθήμενο του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, λόγω της αποστολής του Πατριαρχείου στη διατήρηση και διάδοση της Ελληνορθόδοξης θρησκευτικής πίστης σε χώρες Αφρικής. Εξάλλου, σύμφωνα με τους δικαστές, δεν επρόκειτο για μια οποιαδήποτε μετακίνηση Πατριάρχη, αλλά για την μετάβαση αυτού στο Άγιο Όρος, κάτι που λόγω του θρησκευτικού του αξιώματος είχε προεχόντως προσκυνηματικό χαρακτήρα, συνυφασμένο με το αξίωμά του, ενώ παράλληλα δικαιολογούσε τη μετακίνησή του μαζί με την συνοδεία του. Η συγκεκριμένη στρατιωτική πτήση - καταλήγει το Διοικητικό Πρωτοδικείο- από τη φύση της είχε κρατικό σκοπό και αποσκοπούσε στο δημόσιο συμφέρον (iefimerida.gr).

8.2.2 Διαπιστώσεις – Συμπεράσματα

Από τη μελέτη του παραπάνω περιστατικού διαπιστώνουμε τα εξής:

- Η πτώση του στρατιωτικού ελικοπτέρου στη θαλάσσια περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής αποτελεί τον ορισμό του εργατικού ατυχήματος διότι είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο πέντε στρατιωτικών, που αποτελούσαν το πλήρωμα του ελικοπτέρου, το δυστύχημα προήλθε από «βίαιο και αιφνίδιο συμβάν» (πτώση του ελικοπτέρου) και συνέβη κατά τη διάρκεια της παρεχόμενης, από τους στρατιωτικούς – μισθωτούς, εργασίας.

- Παρά το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν αποδεικνύεται πλημμελής συμπεριφορά των οργάνων του Δημοσίου, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών καθιέρωσε, με απόφασή του, ευθύνη του Δημοσίου προς χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης, των οικογενειών των οργάνων του (στην προκειμένη περίπτωση του πληρώματος του ελικοπτέρου) που απώλεσαν τη ζωή τους εξαιτίας πτώσεως ιπταμένου μέσου των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας.

- Από τα παραπάνω είναι προφανές ότι και σε αυτή την περίπτωση ο θάνατος των επιβαινόντων στο ελικόπτερο στρατιωτικών επήλθε «εξαιτίας της υπηρεσίας» διότι υπάρχει άμεση σχέση του ατυχήματος με την υπηρεσία (εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας) και το ατύχημα οφείλεται σε τυχαίο γεγονός μη δυνάμενο να προβλεφθεί και να αποφευχθεί, δεν διαπιστώνεται δε στο πρόσωπο των θανόντων ότι προκάλεσαν οι ίδιοι το δυστύχημα από δόλο ή βαριά αμέλεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναμφισβήτητα το περιβάλλον εργασίας στο Στρατό παρουσιάζει ιδιομορφίες που καθιστούν δύσκολη και επικίνδυνη την καθημερινότητα των εργαζομένων σε αυτό. Η αποστολή, η δομή, οι δραστηριότητες και το υλικό του Στρατού δημιουργούν, σε σταθερή βάση, τεράστιες απαιτήσεις στον τομέα υγιεινής και ασφάλειας. Η καθημερινή ενασχόληση του προσωπικού, μονίμου και κληρωτού, με οπλομηχανήματα, σε διάφορους χώρους εργασίας (στρατόπεδα, πεδία βολής και ασκήσεων, κ.τ.λ) και με διαφορετικούς πολλές φορές συνεργάτες (λόγω μεταθέσεων, απολύσεων, κ.τ.λ) αποτελεί μία πραγματικότητα για το προσωπικό του Στρατού που δύσκολα συναντάται σε άλλα επαγγέλματα. Για το λόγο αυτό το πλαίσιο των κανόνων που καθορίζουν τις διαδικασίες πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό, συνυπολογίζει τις παραπάνω ιδιομορφίες καθώς και τις αξίες και παραδόσεις του Στρατεύματος, όπως η πειθαρχία, ο σεβασμός στην ιεραρχία κ.τ.λ. Στην παρούσα λοιπόν εργασία μελετήσαμε τις βασικές αρχές της νομοθεσίας που αφορούν τα εργατικά ατυχήματα εκτός Ενόπλων Δυνάμεων καθώς και το νομικό καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης αυτών στο Στρατό. Από τη μελέτη αυτή διαπιστώθηκαν τα παρακάτω:

α. Οι βασικοί κανόνες δικαίου που ισχύουν για τα εργατικά ατυχήματα εκτός Στρατού, ισχύουν και για την περίπτωση του Στρατού, δηλαδή:

- Η έννοια του «παθόντα εξαιτίας της υπηρεσίας», όπως ορίζεται στην ΠαΔ 4-2/2013/Γ.Ε.ΕΘ.Α είναι παρεμφερής με τον ορισμό του εργατικού ατυχήματος, όπως αναγράφεται στο Ν.551/1915.

- Στην περίπτωση των εργατικών ατυχημάτων εκτός Στρατού ο νόμος ορίζει συγκεκριμένα την αστική ευθύνη του εργοδότη. Αντίστοιχα στο Στρατό υφίσταται η αστική ευθύνη του Δημοσίου, ως εργοδότη του στρατιωτικού – μισθωτού.

- Η συνυπαιτιότητα του μισθωτού ισχύει εκτός Στρατού αλλά και στις περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό, όπως διαπιστώσαμε κατά τη μελέτη της περίπτωσης 1.

- Αποζημίωση του παθόντος ή της οικογένειάς του λόγω εργατικού ατυχήματος καθορίζεται και για τους πολίτες και για τους στρατιωτικούς.

- Η υποχρέωση του Στρατού να τηρεί τις προδιαγραφές που ορίζει το πρότυπο ΕΛΟΤ 1801/2002, όσον αφορά την υγιεινή - ασφάλεια και πρόληψη των ατυχημάτων στην εργασία, είναι ίδια με την υποχρέωση οποιουδήποτε άλλου εργοδότη.

β. Ταυτόχρονα η υπαγωγή του Στρατού στο Δημόσιο καθώς και στο Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα δημιουργεί τις παρακάτω διαφορές σε σχέση με αυτά που ορίζει ο νόμος για τα εργατικά ατυχήματα εκτός Στρατού:

- Τα χρηματικά ποσά που προβλέπονται ως αποζημίωση για εργατικά ατυχήματα εκτός Στρατού, δεν δεσμευτικά για τις αντίστοιχες περιπτώσεις εντός στρατεύματος.

- Οι υποχρεώσεις του Στρατού, ως εργοδότη, επί εργατικού ατυχήματος, πέραν της αποζημίωσης, δεν ταυτίζονται με τις αντίστοιχες οποιουδήποτε άλλου εργοδότη (π.χ. υποχρέωση αναγγελίας του ατυχήματος εντός 24 ωρών).

- Σε περίπτωση εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό διατάσσεται, αναλόγως της σοβαρότητας του ατυχήματος, η διενέργεια Ένορκης ή Απλής Διοικητικής Εξέτασης για την εξακρίβωση των συνθηκών τελέσεως αυτού, γεγονός που σπάνια συναντάται σε περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων εκτός Στρατού ή ακόμα και σε άλλες υπηρεσίες υπαγόμενες στο Δημόσιο.

- Πέραν των ποινικών ευθυνών που δύναται να αποδοθούν σε εμπλεκόμενους με εργατικά ατυχήματα, στο Στρατό είναι δυνατόν προσωπικό να ελεγχθεί και πειθαρχικά, εάν προκύψουν ανάλογες ευθύνες μέσω της Ένορκης ή Απλής Διοικητικής Εξέτασης που διενεργείται.

Από τα παραπάνω συμπεράσματα είναι προφανές ότι το νομικό καθεστώς πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό, σε γενικές γραμμές και παρά τις διαφορές που εντοπίζονται, είναι δομημένο πάνω στις βασικές αρχές της εργατικού δικαίου που αφορούν τα εργατικά ατυχήματα. Οι τυχόν διαφορές εντοπίζονται μόνο σε διαδικασίες ή πρακτικές που ακολουθούνται σε περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων στο Στρατό και όχι σε ζητήματα νομοθεσίας. Αυτή η διαπίστωση μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι ο Ελληνικός Στρατός λειτουργεί, ως προς το εξεταζόμενο αντικείμενο, σύμφωνα με τους κανόνες δικαίου, σεβόμενος την προσφορά του προσωπικού του και την αξία της ανθρώπινης ζωής. Όμως το δύσκολο έργο της πρόληψης και αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων, σε μία εποχή που η διεθνής και εθνική εργατική νομοθεσία ανανεώνεται και εξελίσσεται συνεχώς, γίνεται ακόμα δυσκολότερο για τον Στρατό, καθόσον θα πρέπει να συμβαδίζει με τις εξελίξεις και να ανανεώνει το νομικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που εφαρμόζει, προκειμένου να παρέχει τις καλύτερες δυνατές συνθήκες εργασίας, δίνοντας πάντα προτεραιότητα στην πρόληψη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΙΒΛΙΟ

Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, (2013), Διοικητικές – Δικαστικές Εξετάσεις

Ζερδελής, Δ. (2011), Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις

Ληξουριώτης, Ι. (2011), Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις

Τζιώρας, Ι. (2012), Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο, Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, (2007), Σύστημα Υγιεινής και Ασφάλειας

2. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Iefimerida.gr, «Αποζημίωση 580.000 ευρώ στην οικογένεια του πιλότου του Σινούκ που έπεσε στο Άγιο Όρος», 03 Ιανουαρίου 2013

Available at: <http://www.iefimerida.gr/news/84209/αποζημίωση-580000-στην-οικογένεια-του-πιλότου-του-σινούκ-που-έπεσε-στο-άγιο-όρος> (14 Αυγούστου 2014)

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, «Αστική ευθύνη Δημοσίου. Πτώση ελικοπτέρου τύπου CHINOOK CH-47D στη θαλάσσια περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής στις 11-9-2004»

Available at: <http://www.dprotodikeio-ath.gr/apofaseis.aspx?a=685> (01 Μαρτίου 2014)

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, «Αστική ευθύνη Δημοσίου. Πτώση ελικοπτέρου τύπου CHINOOK CH-47D στη θαλάσσια περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής στις 11-9-2004»

Available at: <http://www.dprotodikeio-ath.gr/apofaseis.aspx?a=1125> (02 Μαρτίου 2014)

Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά, «Αστική ευθύνη Δημοσίου – Θανάτωση λόγω πτώσης ελικοπτέρου στη θάλασσα - Αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ πτώσης ελικοπτέρου και θανάτου με φερόμενες παραλείψεις εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου», 12 Μαρτίου 2012

Available at: <http://www.dprotodikeio-pei.gr/peir/news.jsp?new=264> (01 Μαρτίου 2014)

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας της Εργασίας, «Νομοθέτημα»

Available at: http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?cat_id=2202&item_id=2122 (03 Μαρτίου 2014)

Ισοκράτης, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών, «ΤρΔΕφΑθ 5/2009»

Available at: http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomologia/tdea5_09.htm (01 Μαρτίου 2014)

Τα Ανήλια, «Μνήμες από την τραγωδία του Σινούκ», 09 Νοεμβρίου 2011

Available at: http://ta-anilia.blogspot.gr/2011/09/blog-post_9645.html (14 Αυγούστου 2014)